

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

ROZVOJ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI VE VZDĚLÁVACÍ OBLASTI ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Diplomová práce

Studijní program: M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: 7503T047 – Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Autor práce: **Lucie Humlová**
Vedoucí práce: PhDr. Jana Johnová, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Humlová**
Osobní číslo: **P10000897**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Rozvoj čtenářské gramotnosti ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět**
Zadávací katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Sestavení programu pro rozvoj čtenářské gramotnosti ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět

Požadavky:

Na základě odborné literatury (vývoj dítěte a jeho vliv na čtenářství, seznámení s různými metodami pro rozvoj čtenářské gramotnosti, vytvoření programu zaměřeného na rozvoj čtenářské gramotnosti ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a následné ověření funkčnosti jednotlivých programů na základě výzkumu.

Metody:

Strukturovaný rozhovor, anketa

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- HENDL, J. 2005. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
KRAMPLOVÁ, I., 2002. Netradiční úlohy aneb čteme s porozuměním. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání. ISBN 80-211-0416-3.
KOŠTÁLOVÁ, H., aj., 2011. Čtenářská gramotnost ve výuce ? metodická příručka. 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání ped. Pracovníků, divize VÚP. ISBN 978-80-87000-99-1.
ŠUP, R., Učíme se číst s porozuměním pro 5. ročník základní školy. Rudná u Prahy: Editpress, 2000. ISBN 80-238-6078-X.
GAVORA, P.; Výzkumné metody v pedagogice. Brno:Paido, 1996. ISBN 80-85931-15X.
PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2001. Pedagogický slovník. 3., rouš. A aktualit vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-579-2.
JOHNOVÁ, J., ŠULCOVÁ, V., VÁGOVÁ, M., Objevují svět, Liberec:Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7424-001-0.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání diplomové práce:

22. listopadu 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2015

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. Jaroslav Perný, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 11. prosince 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

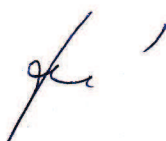
Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 24. 4. 2015

Podpis:

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí diplomové práce PhDr. Janě Johnové, Ph.D. za její zodpovědný a profesionální přístup, cenné rady, trpělivost a inspiraci, kterou mi v průběhu tvorby práce věnovala.

Poděkování bych dále chtěla věnovat všem vyučujícím, které mi pomohly uskutečnit výzkumné šetření a bez jejichž pomoci by tato práce nemohla vzniknout.

Velké díky také patří celé mé rodině a přátelům, kteří mě v průběhu celého studia morálně podporovali.

Anotace

Cílem diplomové práce je vytvoření a následné ověření vhodného programu pro podporu čtenářské gramotnosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět, který je určen žákům 3. ročníku základních škol. Vytvořený program nese název Přes čtení k poznání v Oskarově podání. Diplomová práce má dvě části teoretickou a praktickou.

Teoretická část objasňuje pojmy čtenářská gramotnost, vzdělávací obor Člověk a jeho svět a dramatická výchova. Blíže se věnuje metodám využívaným pro rozvoj čtení a aktuálním problémům v didaktice prvopočátečního čtení. Práce se dále zaměřuje na využití očekávané výstupy RVP ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět a dramatické výchovy, které byly v rámci diplomové práce naplňovány.

Praktická část je rozdělena do dvou částí. První část se věnuje tvorbě sborníku „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“, který je určen žákům 3. ročníku základních škol. Sborník obsahuje 6 metodických listů pro učitele a 6 pracovních listů pro žáky, které jsou doplněny vlastními ilustracemi a řešením. Obsahem druhé části je analýza výpovědí vyučujících a následně také žáků, kteří během výzkumného šetření se sborníkem pracovali.

Klíčová slova: čtenářská gramotnost, prvouka, dramatická výchova, metodický list, pracovní list, 3. ročník ZŠ, očekávané výstupy, didaktická hra

Annotation

The aim of this thesis is to make and to verify suitable programme of reading literacy support in education area of *A human and his world*. This programme is determined to students of 3rd class of elementary schools. The programme is named *Oscar`s approach to reading for knowledge*. The thesis is divided in two parts: theoretical and practical part.

The theoretical part clarifies terms reading literacy, a human and his world and dramatic education. It is focused on methods used for reading development and also on primordial reading didactics. The thesis also deals with used expected outputs of RVP in area of education discipline A human and his world and dramatic education. Both these education disciplines were fulfilled during this thesis.

The practical part is divided in two parts. The first part is devoted to creating of collection-book *Oscar`s approach to reading for knowledge*, which is designed for students of 3rd class of elementary schools. The book is consisted of 6 methodical sheets for teachers and 6 student`s working sheets. Apart from teacher`s sheets are sheets for students complemented by illustration and solution. The content of the second part is an analysis of teacher`s responds. Students also took part in this survey because they used the book during the research.

Key words: reading literacy, elementary science, dramatic education, methodical sheet, working sheet, third class of elementary school, expected outputs, didactic game.

Obsah

Úvod	11
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Čtenářská gramotnost.....	12
1.1 Činitelé ovlivňující čtenářství	13
1.1.1 Rodina	13
1.1.2 Škola	14
1.1.3 Další subjekty podporující čtenářství	15
1.2 Metody podporující rozvoj čtenářství.....	15
1.2.1 Metoda analyticko-syntetická zvuková.....	15
1.2.2 Metody syntetické.....	17
1.2.3 Metody analytické.....	18
1.3 Aktuální problémy didaktiky prvopočátečního čtení.....	19
1.4 Moderní technologie jako pomocník při rozvoji čtenářské gramotnosti.....	20
2 Člověk a jeho svět	21
2.1 Člověk a jeho svět dle RVP ZV	21
2.1.1 Tematické okruhy ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět.....	21
2.1.2 Očekávané výstupy ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět	22
2.2 Člověk a jeho svět ve třetím ročníku základních škol.....	24
3 Dramatická výchova	26
3.1 Cíle dramatické výchovy.....	26
3.1.1 Cíle dramatické výchovy v RVP ZV	27
3.1.2 Cíle dramatické výchovy dle S. Mackové	28
3.2 Metody dramatické výchovy.....	29
3.2.1 Využité metody dramatické výchovy v diplomové práci	30
3.3 Reflexe v dramatické výchově.....	31
PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 Cíle a výzkumné otázky	33
4.1 Výzkumné cíle	33
4.2 Výzkumné otázky	34
5 Tvorba sborníku	35
5.1 Příprava sborníku	35

5.2	Metodické listy pro učitele.....	36
5.2.1	Metodický list pro učitele č. 1	37
5.2.2	Metodický list pro učitele č. 2	41
5.2.3	Metodický list pro učitele č. 3	44
5.2.4	Metodický list pro učitele č. 4	47
5.2.5	Metodický list pro učitele č. 5	49
5.2.6	Metodický list pro učitele č. 6	56
6	Metodologie šetření.....	59
6.1	Metody šetření.....	59
6.1.1	Anketa pro žáky.....	59
6.1.2	Strukturovaný rozhovor	60
6.2	Předvýzkum a úprava sborníku	61
6.3	Průběh šetření v pilotních třídách.....	62
6.4	Charakteristika výzkumných souborů	63
7	Výsledky šetření	67
7.1	Hodnocení pracovních listů.....	67
7.2	Hodnocení práce ze strany žáků	75
7.3	Výsledky strukturovaného rozhovoru.....	77
7.4	Diskuse	79
	Závěr.....	80
	PRAMENY A POUŽITÁ LITERATURA.....	82

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Jahodový slovolam.....	51
------------------------------------	----

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Vyhodnocení pracovního listu 1 pedagogy	68
Tabulka 2 - Vyhodnocení pracovního listu 2 pedagogy	69
Tabulka 3 - Vyhodnocení pracovního listu 3 pedagogy	70
Tabulka 4 - Vyhodnocení pracovního listu 4 pedagogy	71
Tabulka 5 - Vyhodnocení pracovního listu 5 pedagogy	73
Tabulka 6 - Vyhodnocení pracovního listu 6 pedagogy	74
Tabulka 7 – Vyhodnocení anketní otázky č.2.....	75
Tabulka 8 – Vyhodnocení otázky č.2 ze strukturovaného rozhovoru.....	77
Tabulka 9 – Vyhodnocení otázky č.3 ze strukturovaného rozhovoru.....	77

Seznam použitých zkratk a symbolů

RVP ZV	Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání
ŠVP ZV	školní vzdělávací program základního vzdělávání
ZŠ	základní škola
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
IVP	individuální vzdělávací plán

Úvod

Mezi hlavní cíle učitelského povolání je dle mého názoru příprava žáků na budoucí život, jehož je čtenářská gramotnost nedílnou součástí. Žijeme ve světě, ve kterém se denně setkáváme s netříděnými informacemi a naším hlavním cílem je umět tyto informace zpracovat. Můžeme se tedy ptát, jakým způsobem dosáhnout lepších výsledků v této oblasti, jak žáky motivovat a vést ke čtení a jak jim dokázat, že je čtenářská gramotnost součástí jejich každodenního života. Tyto otázky mě přiměly k zamyšlení nad touto problematikou a motivovaly mě pro volbu tématu diplomové práce.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Hlavním cílem teoretické části je stručné přiblížení pojmů vztahujících se k oblastem čtenářské gramotnosti, ke vzdělávacímu oboru Člověk a jeho svět a k dramatické výchově. Tato témata se stala východími pro tvorbu praktické části.

První kapitola je věnována pojmu čtenářská gramotnost. Je velice důležité uvědomit si, jak tento pojem souvisí s reálným životem a jak je bez něj obtížná orientace ve světě informací. Přibližuje nejdůležitější faktory, které mohou velmi výrazně ovlivnit její úroveň. Současné tendence ve vzdělávání se snaží o rozvoj čtení v rámci mezipředmětových vztahů. Pro diplomovou práci jsem zvolila propojení čtenářské gramotnosti se vzdělávacím oborem Člověk a jeho svět a dramatickou výchovou.

Cílem praktické části diplomové práce je vytvoření a ověření sborníku pod názvem „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“, který má přispět zábavnou formou k rozvoji čtenářské gramotnosti. Sborník je doplněn metodickou příručkou pro učitele a vhodnými pracovními listy pro žáky včetně jejich řešení. Vše bylo vytvořeno na základě Rámcového vzdělávacího programu pro žáky 3. ročníku základních škol.

Diplomová práce bude přínosem nejen pro mě, ale také pro další pedagogy, kteří ji mohou využívat v praxi. Zároveň také může sloužit ve výuce žáků třetího ročníku základních škol, jako inspirace v hodinách českého jazyka a literatury a v předmětech vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Čtenářská gramotnost

Rozvoj čtenářské gramotnosti by měl být jedním z hlavních cílů celoživotního vzdělávacího procesu. Již na konci základního vzdělávání by měli mít žáci tyto dovednosti dobře zvládnuté a zvyky pevně zakořeněné.

Pojem čtenářská gramotnost je do jisté míry definován na základě vývoje a změn ve společnosti. Její vymezení se díky této skutečnosti mění, a je tudíž těžké hledat její přesnou definici.

Národní ústav pro vzdělávání (2011, s. 8) uvádí, že *„Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech. Ve čtenářské gramotnosti se prolíná několik rovin, z nichž žádná není opomenutelná.“*

J. Průcha, E. Walterová a J. Mareš definuje čtenářskou gramotnost v Pedagogickém slovníku (2013, s. 42) takto: *„Čtenářská gramotnost je komplex vědomostí a dovedností jedince, kterému umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytujícími v životní praxi (např. železniční jízdní řád, návod k užívání léku). Jde o dovednosti nejen čtenářské, tj. umět texty přečíst a rozumět jim, ale také dovednosti vyhledávat, zpracovávat, srovnávat informace obsažené v textu, reprodukovat obsah textu aj. Čtenářská gramotnost je považována za součást funkční gramotnosti.“*

Z výše uvedených definic docházíme k tomu, že hlavním cílem čtenářské gramotnosti není jen zvládnout přečíst text a porozumět mu, ale také umět vyhledávat důležité informace, reprodukovat a zpracovávat je. Tato dovednost by měla vést k tomu, aby žáci byli schopni obsah čteného využít v osobním životě.

1.1 Činitelé ovlivňující čtenářství

V této kapitole se budeme blíže věnovat subjektům, které ovlivňují především postoje a zájem o čtení. Těchto činitelů je celá řada, někteří se podílejí zcela bezprostředně, jako např. rodina, školní prostředí, obec a její vybavenost, kamarádi, spolužáci aj. Jiní se ale mohou podílet i zprostředkovaně (tzn. z větší vzdálenosti), sem bychom mohli zařadit např. sociálně kulturní podmínky společnosti. Tyto faktory jsou pro nás důležité, jelikož bylo zjištěno, že výslednou úroveň čtenářské gramotnosti do jisté míry ovlivňuje čtenářská angažovanost. Tu je možné podporovat již od nejútlejšího věku dítěte a závisí též na přístupu dalších činitelů. Čtenářskou angažovanost můžeme zařadit mezi cíle vzdělávání, protože zahrnuje motivaci číst a je tvořena především složkou behaviorálních a emocionálních charakteristik, do nichž patří zájem a potěšení číst, umění výběru četby, která danou osobu zajímá, zapojení do společenské roviny čtení a taktéž i různorodé a pravidelné čtenářské aktivity.

R. Wildová (2002, s. 54) dodává, „že čtení je považováno za jev sociální, psychologický a jazykový, proto také řada dalších činitelů vnějšího a vnitřního charakteru ovlivní zájem o čtení.“

1.1.1 Rodina

R. Wildová (2002, s. 54) uvádí, že „zájem o knihu a čtení podporovaný už od nejútlejšího věku má vliv na čtení až do dob školní docházky.“ Tuto skutečnost může zajistit především rodina. Zájem a vztah ke čtení je důležité pěstovat už před vstupem do školy. Záleží tedy na rodině, jak hluboký zájem a postoj ke čtení u dítěte vypěstuje.

Podmínky, které utváří rodina pro rozvoj zájmů dítěte o čtení, jsou ovlivněny těmito faktory:

1. **Biologický základ** pro jeho chování, prožívání, ale také úspěšné či neúspěšné vykonávání konkrétní činnosti.

2. Sociokulturní a ekonomické podmínky

- **Kulturní podmínky rodiny** – jedná se o hodnotový žebříček, zájmovou orientaci (koníčky, vybavenost knihami, ale i jinými tiskovinami), ambice a vzdělání rodičů a tradice rodiny.
- **Sociální podmínky rodiny** – do této oblasti řadíme sociální status rodičů, jejich profesní zařazení a životní styl rodiny. Můžeme konstatovat, že rodiče, kteří mají vyšší vzdělání, seznamují děti s knihami častěji. Dalším faktorem je komunikační vybavenost rodiny (bohatost slovní zásoby). Tato skutečnost je důležitá pro osvojení jazykových kódů.
- **Materiální (ekonomické) podmínky** – Tento faktor ovlivňuje, jaké publikace budou v rodině pravděpodobně obsaženy ve větší míře. (R. Wildová, 2002, s. 54)

1.1.2 Škola

„Rozvoj čtení a čtenářství se ve škole uskutečňuje odborně prostřednictvím kvalifikovaných učitelů, na základě vědeckých poznatků z této oblasti, s využitím speciálních metod, organizačních forem a dalších didaktických prostředků. Výuka čtení je realizována systematicky a cílevědomě, v sociálním prostředí třídy, jejíž vztahy uvnitř ovlivňují dynamiku rozvoje zájmů i dalších prvků ve výchovně vzdělávacím procesu.“ Takto definuje vliv školy na utváření zájmu o čtení R. Wildová (2002, s. 55).

Rozdíl mezi rodinou a školou při rozvoji zájmu žáka o čtení je v individuálním přístupu, intenzitou vztahu mezi dítětem a učitelem, časovými možnostmi, profesními kompetencemi a prostředky. Je jasné, že v rodině lze více než kdekoli jinde uplatňovat individuální přístup k dítěti a pokud je rodina v tomto směru funkční, má významnější roli, než škola. Pokud je však podnětnost rodinného prostředí nízká, škola rodinu v tomto směru nahrazuje. Tato situace se objevuje především u žáků, kteří žijí v sociálně slabém prostředí. V těchto případech je cílem měnit postoje dítěte ke čtení za využití rozmanitých prostředků. Pokud ovšem nejen pracují, ale též spolupracují obě tyto instituce (škola, rodina) je to pro dítě neefektivnější. (R. Wildová, 2002, s. 55)

1.1.3 Další subjekty podporující čtenářství

Výzkum PIRLS uvádí, že k dalším subjektům podporujícím rozvoj čtenářské gramotnosti patří mimo jiné i stát a obec. „K rozvoji čtenářství přispívají kulturní, sociální, politické a ekonomické podmínky konkrétní obce a státu. Úspěšnost vzdělávacího systému závisí do značné míry na tom, jaký význam stát vzdělání přikládá, na jeho ekonomických možnostech a na efektivitě nástrojů používaných k podpoře čtení a zlepšování čtenářských dovedností.“ (ČŠI, 2011, s. 30)

Můžeme konstatovat, že vzdělávací politika a vzdělávací systém státu značně ovlivňují práci škol. K významným stanoviskům vzdělávací politiky ovlivňujícím rozvoj čtenářské gramotnosti, patří rozhodnutí o věku, kdy žáci zahajují povinnou školní docházku a kdy začínají s formální výukou čtení. Dále mohou ovlivnit také např. přítomnost třídních a školních knihoven, časovou dotaci pro výuku čtení, doporučené a předepsané metody výuky a vhodné výukové materiály.

1.2 Metody podporující rozvoj čtenářství

V základním rozdělení, v oblasti historie metod čtení se nejčastěji setkáváme se dvěma základními skupinami. Tyto dvě skupiny metod tvoří zhruba i základní vývojové etapy vyučování v oblastech, v nichž se používá hláskového písma. Jedná se o metody syntetické a analytické. Tyto dvě skupiny dělí metody podle toho, zda vycházejí ze syntézy písmen (hlásek) nebo z analýzy celých slov (vět). (Z. Křivánek, R. Wildová, 1998, s. 9 – 17)

1.2.1 Metoda analyticko-syntetická zvuková

Co se týká českých škol, tak můžeme říci, že ve většině z nich probíhá výuka čtení právě touto metodou. Hlavním principem je nejprve zvládnutí techniky a teprve poté přichází porozumění.

Zásadou této metody je, že správně číst můžeme jen tehdy, když pochopíme hláskovou stavu slov. V přípravném období se v této metodě vychází ze sluchové

analýzy mluvené řeči na věty, slova, slabiky a hlásky. Žáci se učí provádět syntézu vyslovených slabik na slova a současně s tím se seznamují se slovy, která označují předměty znázorněné na obrázcích „Živé abecedy“ s několika prvními písmeny. Zásoba poznaných písmen žákům umožňuje tvořit psací písmena. (K. Santlerová, 1995, s. 20 – 21)

Elementární výcvik je rozvržen do těchto tří etap:

1. Etapa jazykové přípravy žáků na čtení

Během tohoto období se žáci učí rozeznávat různé zvuky dle druhu, intenzity, pořadí (např. klepání na sklo ...). V této etapě se probírá především „Živá abeceda“, která nabízí cvičení pro přípravu čtení. Žáci jsou vedeni ke správnému a zřetelnému vyslovování, učí se rozlišovat slova a věty, chápat vztah slabiky a hlásky.

2. Etapa slabičně analytického způsobu čtení

Tato etapa se dále dělí na čtyři fáze. Žáci se nejprve učí čtení otevřených slabik ve slovech (např. máma), ve druhé fázi čtení zavřené slabiky na konci slov (např. pes, orel), ve třetí fázi se žáci učí číst otevřené slabiky trojpísmenné (např. sto) a se dvěma souhláskami uprostřed slova (např. myška). V poslední čtvrté fázi se žáci věnují čtení slov se slabikotvorným r, l, (např. vlk, mrk), slova s písmenem ě – dě, tě, ně...a se slabikami di, ti, ni. Během této etapy si žáci osvojí a naučí všechna písmena abecedy.

3. Etapa plynulého čtení slov

Cílem výuky čtení v prvním ročníku základního vzdělávání je, aby se žáci naučili číst správně a především také s porozuměním, což by v této etapě měli mít již osvojeno. Během této etapy by měl být žák schopen odpovědět na otázky týkající se obsahu věty. Učitel může dále využívat i jiných materiálů, jako např. časopisů, knih aj.

Pro rozvíjení porozumění čteného textu lze využít některé metody (např. doplňování slov do textu, řazení obrázků na základě dějovosti, odpovídání na otázky týkající se textu aj.). **Etapa plynulého čtení slov je pro tuto diplomovou práci velice podstatná.**

(K. Santlerová, 1995, s. 20 – 21)

1.2.2 Metody syntetické

Tento typ metod vychází z prvků, které jsou spojovány v celky. Dělíme je na slabikovací a hláskovací metody. (Z. Křivánek, R. Wildová, 1998, s. 10 – 14)

- **Slabikovací metoda** – základem této metody je, že se žáci učí nejprve jménům písmen (např. á, bé, cé, dé...), tzn. slabikám. Z naučených písmen poté tvoří slabiky a ze slabik skládají celá slova. Při výuce této metody procházeli žáci třemi etapami.
 - **Abecedáři** – v této fázi se žáci učili znát názvy písmen abecedy. Než se naučili celou abecedu, trvalo to několik měsíců.
 - **Slabikanti** – nyní se již žáci učili skládat slabiky ze jmen písmen (např. slabika „á – em - am“).
 - **Nominaristé** – tímto způsobem byli označováni žáci, kteří byli do jisté míry ve čtení tak zkušení, že mohli číst celá slova. Ty však četli stejným způsobem jako slabikanti, jen s tím rozdílem, že využívali mechanismu čtení slabiky (např. slovo pole četli: „pé – ó – po - el – é – le“). Již na první pohled je vidět obtížnost této metody. I přesto však byla využívána až do 19. století. (Z. Křivánek, R. Wildová, 1998, s. 10 – 11)
- **Hláskovací metoda** – v průběhu výuky této metody se žáci neučili názvům písmen, nýbrž „zvukům“, hláskám (např. slovo malý „m-a = ma, l-ý =lý = malý“). Hláskovací metoda se začala v širším slova smyslu prosazovat až na přelomu 18. a 19. století. Pro snadnější izolaci hlásek se začaly používat různé metodické obraty, podle nichž vznikaly nejrozmanitější názvy hláskovacích metod. (Z. Křivánek, R. Wildová, 1998, s. 11 - 14)
 - **Metoda náslovných hlásek** – při výuce čtení byly využívány tzv. nápovědné obrázky, které napovídaly první písmeno slova.
 - **Metoda fonomimická** – při této metodě se k poznávání hlásek využívají hlásky, u kterých je možné, že se vyskytují jako citoslovce (např. pes vrčí brr...).
 - **Metoda skriptologická** – základem této metody je, že se izolovaná hláska spojovala nejprve s příslušným psacím písmenem.

- **Metoda genetická (zapisovací)** – při výuce této metody se využívalo učení čtení písmena s jeho psaním.
- **Metoda normálních slabik** – v této metodě se využívá při vyvozování slabik návodných obrázků. Na základě těchto obrázků poté žáci u známých slov poznávají slabiky a nemusí je tak pracně tvořit z bezvýznamných hlásek. Postup této metody dle K. Santlerové (1995, s. 12) vypadá takto:

- a) žáci čtou jména obrázků (např. makovice)
- b) čtou po slabikách makovice
- c) čtou izolovanou slabiku
- d) z několika poznaných slabik tvoří slova

1.2.3 Metody analytické

Jedná se o druh metod, které vycházejí z celků a vedou k poznávání jednotlivých prvků. Tato skupina metod je také nazývána jako analyticko-syntetická. Z. Křivánek a R. Wildová (1998, s. 9) charakterizují tuto skupinu takto: *„metody analytické vycházejí od celků slov, případně vět (psaných, rozumí se i tištěných), které buď při prvním setkání s nimi rozkládají na písmena a vedou žáky k poznání hlásky (klasická analytická metoda), nebo nechávají na žákovi samotném, aby dospěl k poznání písmen a hlásek jako prvků slova (metoda globální).“*

- **Metoda normálních slov** – zvláštností této metody je, že pro analýzu jsou vybírána slova, z nichž se dají postupně odvodit všechna písmena abecedy. V publikaci K. Santlerové (1995, s. 16) se dozvídáme, že metoda normálních slov se do jisté míry podobala metodě hláskovací. To znamená, že po zvládnutí rozkladu slova na hlásky se začalo hned se spojováním hlásek. Jelikož slovo má určitý význam, nevycházelo se od izolované hlásky, ale právě z něj.
- **Metoda analyticko-syntetická** – tato metoda fungovala na principu, kdy učitel naučil žáky nejprve jedné větě. Ti se poté učili číst slovo za slovem jako celky. Později následoval rozklad slov na slabiky, které se naučili číst jako celky. Analýza nakonec končí u pojmenování písmen.

- **Metoda globální** – tuto metodu k nám přivezl Václav Příhoda z USA. Z. Křivánek a R. Wildová (1998, s. 16) charakterizují postup této metody takto: *„Metoda vychází z průpravného období mluvních cviků, vyprávění podle obrázků apod. i z vnímání exponovaných tištěných celých slov a krátkých vět běžné řeči. Opakováním si žáci mají zapamatovat obrazy tištěných slov, takže mohou porozumět textu, aniž by znali písmena. Teprve po zapamatování určité zásoby obrazů se má usnadnit analýza. Po osvojení určité části písmen se procvičuje syntéza slov. V dalším období výcviku čtení se cvičí čtení slov obtížnějších.“*

1.3 Aktuální problémy didaktiky prvopočátečního čtení

Vyučování prvopočátečního čtení zaznamenalo výraznou proměnu. Výuka této oblasti až do roku 1976 patřila k nejproblematičtějším oblastem vzdělávání na 1. stupni základní školy. Mezi hlavní důvody, které byly příčinou této skutečnosti, patřilo nerespektování individuálních vzdělávacích potřeb schopností žáků, přecenění techniky čtení nad rozvojem schopnosti umět tyto poznatky funkčně využívat, podcenění významu motivace a nezájem o zájmy žáků. Na žáky byly kladeny vysoké nároky již od počátku školní docházky a ty vyvolávaly v dětech stres a obavy.

Současné trendy rozvoje prvopočátečního čtení vychází z obecného cíle primární školy. Toto pojetí dbá na důsledné respektování individuálních potřeb žáka, motivaci a rozvoj jeho vztahu k osvojovaným dovednostem. Zároveň se také opírá o funkční využití těchto dovedností již od počátku jejich rozvoje. (R. Wildová, 2002, 6 – 10)

Hlavní cíl výuky prvopočátečního čtení je definován v knize R. Wildové (2002, s. 7) jako: *„rozvoj dovednosti číst správně, přiměřeným tempem a s porozuměním žákům přiměřené texty. Významným cílem je také pěstování pozitivního vztahu ke čtení, pocitu zodpovědnosti za vlastní rozvoj uvedených dovedností, vytváření návyku využívat čtení jako prostředek komunikace s okolním světem.“* Můžeme tedy zkonstatovat, že obecným cílem je postupně rozvíjet u žáků čtenářskou gramotnost, jakožto schopnost, která je využívána v běžném životě jako prostředek osobní kultivace, dalšího vzdělávání, zdroj zábavy a způsob trávení volného času.

Pro realizaci těchto cílů je důležité zajištění optimálních podmínek výuky, které zahrnují variabilitu metodických postupů, vhodné prostředí a radostnou atmosféru, různé způsoby hodnocení a samozřejmě také efektivní spolupráci s dalšími partnery (např. rodina, knihovny, speciální odborníci ...).

1.4 Moderní technologie jako pomocník při rozvoji čtenářské gramotnosti

V této kapitole bych se chtěla okrajově zmínit o možnostech využití moderní technologie, které mohou do jisté míry přispět i k rozvoji čtenářské gramotnosti. Modernizace škol v oblasti techniky záleží především na ekonomických možnostech společnosti. V důsledku vědy a techniky se mohou na školách objevovat stále dokonalejší audiovizuální prostředky. Mezi běžná vybavení škol patří v současné době magnetofony, televizní a rozhlasové přijímače, CD přehrávače, dataprojektory, psací projektory, videa a další zařízení. Na školách se také velice rychle rozšířily osobní počítače, které lze využít ve výuce díky jejich schopnostem a možnostem. (Z. Křivánek, R. Wildová, 1998, s. 114 a 118 – 119)

Projekce a zpětná projekce:

Projekční zařízení, která se objevují již na většině školských zařízení, mohou být využita nejen k promítání textů určených pro čtení, ale i k individuální práci s žákem zaměřené na odstranění čtenářských nedostatků.

Dle Z. Křivánka a R. Wildové (1998, s. 114) „jsou projektory také vhodnou pomůckou pro rozvoj sebekontroly. Žák si může kontrolovat vlastní řešení zadaného úkolu se zobrazeným řešením.“

2 Člověk a jeho svět

Člověk a jeho svět je jediným vzdělávacím oborem, který je v RVP ZV určen pouze pro první stupeň základního vzdělávání. Tento vzdělávací obor se zaměřuje především na dovednosti, které jsou využitelné v praktickém životě. Obsahem jsou témata týkající se člověka, rodiny, společnosti, kultury, vlasti, přírody, techniky, zdraví, bezpečí a jiné.

Tento předmět cíleně rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků nabyté výchovou v rodině a v předškolním vzdělávání. Žáci se učí vnímat sebe, své nejbližší okolí i časově vzdálenější osoby. Hlavním cílem je naučit žáky vnímat základní vztahy ve společnosti, umět vyjadřovat své myšlenky a reagovat na názory a podmínky jiných.

Jednou z podmínek pro úspěšné vzdělávání v tomto oboru je využití vlastního prožitku, který může vycházet z konkrétních nebo modelových situací reálného života. Žáci si tak osvojují potřebné dovednosti, způsoby jednání a rozhodování. Toto využití jim pomáhá lépe zvládat nové životní situace. (RVP ZV, 2013, s. 35)

2.1 Člověk a jeho svět dle RVP ZV

V RVP ZV je učivo rozděleno do jednotlivých tematických okruhů a je chápáno jako prostředek k naplňování očekávaných výstupů. Učivo, které je vymezeno v RVP ZV je doporučeno školám k dalšímu rozpracování do jednotlivých ročníků nebo delších časových úseků.

2.1.1 Tematické okruhy ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět

Vzdělávací obor Člověk a jeho svět je členěn do těchto tematických okruhů:

- **Místo, kde žijeme** – zde žáci získávají informaci o organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ale i ve společnosti. Jak již napovídá název tohoto tematického okruhu, vytváříme v nich kladný vztah k místu, kde žijí a rozvíjíme jejich národní cítění a vztah k naší vlasti.

- **Lidé kolem nás** – tento tematický okruh se snaží vést žáky ke vhodnému chování a jednání mezi lidmi. Měli by si také uvědomit podstatu pomoci, solidarity, vzájemné úcty, porozumění a rovnoprávnosti mezi lidmi.
- **Lidé a čas** – díky tomuto tematickému okruhu se žáci učí orientovat v čase. Objasňujeme zde ale také například proměny způsobu života a bydlení našich předků.
- **Rozmanitost přírody** – žáci získávají poznatky ohledně živé a neživé přírody naší planety. Učíme je uvědomit si důležitost všech složek pro život na Zemi a utváříme v žácích kladný vztah k přírodě.
- **Člověk a jeho zdraví** – na základě tohoto tematického okruhu žáci získávají poznatky a poučení o zdraví, nemocech, hygieně, zdravotní prevenci a první pomoci. Díky nabytým vědomostem a dovednostem si uvědomují hodnotu zdraví v životě člověka.

Tyto tematické okruhy se dají různým způsobem propojovat a vytvářejí tak různé varianty a vzdělávací obsahy předmětu v ŠVP ZV. (RVP ZV, 2013, s. 35)

2.1.2 Očekávané výstupy ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět

Očekávané výstupy jsou v RVP ZV (2013, s. 15) definovány takto: „*mají činnostní povahu, jsou prakticky zaměřené, využitelné v běžném životě a ověřitelné. Vymezují předpokládanou způsobilost využívat osvojené učivo v praktických situacích a v běžném životě.*“ V této kapitole se budeme věnovat nejprve všem očekávaným výstupům pro první období, tzn. od 1. do 3. ročníku ZŠ.

Místo, kde žijeme:

- Žák je schopen orientovat se v jednoduchém plánu a umí vyznačit místo svého bydliště a školy, dokáže označit cestu na určené místo a zvládá rozlišit možná nebezpečí v nejbližším okolí.
- Žák začlení svou obec nebo město do příslušného kraje, dokáže pozorovat a popsat změny ve svém okolí (obci, městě).

- Žák dokáže rozlišit přírodní a umělé prvky ve své okolní krajině a vyjadřuje různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost.

Lidé kolem nás

- Žák dokáže rozlišit příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, zvládne projevit toleranci k odlišnostem spolužáků a ostatních lidí, k jejich přednostem, ale i nedostatkům.
- Žák se umí orientovat v různých povoláních a pracovních činnostech. Dokáže sám odvodit jejich význam a potřebu v životě.

Lidé a čas

- Žák je schopen využívat časové údaje v různých životních situacích. Dokáže rozlišit časové údaje – minulost, přítomnost a budoucnost.
- Žák je seznámen a dokáže sám hovořit o některých pověstech a bájích, které jsou spjaty s místem bydliště. Umí pojmenovat některé kulturní a historické památky, rodáky a významné události regionu.
- Žák dokáže porovnat odlišnosti minulosti a současnosti v lidské společnosti, ve svátcích a tradicích.

Rozmanitost přírody

- Žák se zajímá a pozoruje viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.
- Žák je schopen roztřídit některé přírodniny dle jejich určujících znaků. Umí určit příklady výskytu organismů ve známé lokalitě.
- Žák určuje na základě jednoduchých pokusů rozdílné a společné vlastnosti látek. Dokáže využívat základní veličiny v běžném životě.

Člověk a jeho zdraví

- Žák si osvojuje hygienické a preventivní návyky, nabývá znalostí o lidském těle a projevuje kladný vztah ke zdraví.
- Žák se učí bezpečnosti, vhodnému chování na silnicích, aby na zdraví neohrožoval sebe ani ostatní účastníky silničního provozu.
- Žák nabývá vědomosti, které se týkají chování a obezřetnosti při setkání s cizí osobou.
- Žák se učí vhodným způsobem reagovat na pokyny dospělých při mimořádných událostech.

2.2 Člověk a jeho svět ve třetím ročníku základních škol

Předmět člověk a jeho svět je vyučován v prvních třech ročnících v časové dotaci dvě hodiny týdně. K častým metodám a formám výuky patří principy činnostního učení, jako například projektová výuka, práce ve skupinách, exkurze, vycházky do přírody a okolí. Pro naplňování očekávaných výstupů je vhodné využití dramatické výuky (viz kapitola 3.), kde žáci tvoří modelové situace a vstupují do rolí.

Pro potřebu diplomové práce je vhodné specifikovat očekávané výstupy naplňované ve 3. ročníku ZŠ:

- **Žák dokáže vyjádřit na základě vlastních zkušeností lidské vlastnosti.**
Konkretizované učivo: Chování lidí – vlastnosti lidí.
- **Žák interpretuje konkrétní pověsti spjaté s historií českého národa.**
Konkretizované učivo: Pověsti, mýty, báje - minulost kraje a předků, vlast, rodný kraj.
- **Žák dokáže objasnit historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů.**
Konkretizované učivo: Tradiční svátky.
- **Žák dokáže využívat poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí.**
Konkretizované učivo: Lidské smysly – základní funkce.

- **Žák dokáže na základě vlastních zkušeností vyjádřit vztahy mezi lidmi.**

Konkretizované učivo: Rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské vztahy, život a funkce rodiny.

(RVP ZV, 2013, 15 16)

3 Dramatická výchova

Dramatickou výchovu můžeme definovat jako učení se zkušeností. Tím rozumíme učení jednáním ve fiktivně vytvořené situaci, osobním, nezprostředkovaným poznáváním sociálních vztahů a dějů, které přesahují aktuální realizovanou praxi zúčastněného jedince. Dle E. Machkové (1998, s. 32) je dramatická výchova založena především na prozkoumávání, poznávání a chápání mezilidských vztahů, situací a vnitřního života lidí současnosti i minulosti, reálných či fantazií vytvořených. Cílem dramatické výchovy není vyústění v produkt (představení), nýbrž rozvoj sociálního porozumění, empatie (možnost vcítění se do jiné postavy), schopnost spolupráce a komunikace (žák se učí vyjadřovat své myšlenky a pocity, ale také naslouchá a přijímá myšlenky a pocity ostatních), rozvoj kritického myšlení, tvořivosti a fantazie, sebepoznání a sebekontroly, emocionality a estetického myšlení.

Charakteristiku a obsah dramatické výchovy popsali v knize K. Bláhové I. Ulrychová a J. Provazník (1996, s. 71). *„Dramatická výchova je zaměřena na osobnostní a sociální rozvoj jednotlivce prostřednictvím prvků a postupů dramatického umění. V dramatických hrách dostávají děti příležitost zažít situace, se kterými se mohou v životě skutečně setkat a které si tak mohou předem prozkoumat a připravit se na ně s možností děj ve hře znovu opakovat, vyzkoušet různé možnosti řešení a vybrat z nich to nejlepší.*

3.1 Cíle dramatické výchovy

Dramatická výchova v základním a středním vzdělání klade důraz na proces osobnostně sociálního rozvoje. V RVP ZV je zařazena mezi doplňující vzdělávací obory, tudíž není povinnou součástí základního vzdělávání. Do ŠVP ZV může být zařazena formou povinného, nebo povinně volitelného předmětu. Pokud se však dramatická výchova neobjevuje v ŠVP ZV lze ji také do výuky zařadit v rámci mezipředmětových vztahů. Její metody jsou využitelné ve všech předmětech vzdělávání.

Obsahem učiva dramatické výchovy na prvním stupni základního vzdělávání dle RVP ZV jsou psychosomatické dovednosti (např.: verbální a neverbální komunikace, držení těla, žák dokáže pohybem a hlasem vyjadřovat své emoce a na základě chování rozpoznává pocity druhých), dále herní dovednosti (např.: žák dokáže vstoupit do role, ve které přirozeně jedná), a sociálně komunikační dovednosti (např. spolupráce, komunikace, prezentace, reflexe a hodnocení). (RVP ZV, 2013, s. 90)

3.1.1 Cíle dramatické výchovy v RVP ZV

Jak uvádí RVP ZV (2004, s. 57) tento obor směřuje k naplňování klíčových kompetencí především:

- *pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace,*
- *chápaní umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence; k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy; k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevů a potřeb a k utváření hierarchie hodnot,*
- *spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů, národností,*
- *uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života,*
- *zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápaní procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě.*

Pokud se však dramatická výchova neobjevuje v ŠVP ZV, lze ji také do výuky zařadit v rámci mezipředmětových vztahů. Její metody jsou využitelné ve všech předmětech vzdělávání.

3.1.2 Cíle dramatické výchovy dle S. Mackové

O cílech vyučovacího předmětu dramatická výchova informuje i Silva Macková. Tento cíl rozdělila do tří oblastí.

Učení se umění – zde se žáci učí psychosomatickým dovednostem, rozvíjení herní dovednosti a též i sociálně komunikační dovednosti.

Učení se uměním – tato oblast se vyjadřuje přesahy do běžného života. Žáci se učí jednat a orientovat v situacích, s nimiž se mohou setkat v každodenním životě. Tato oblast se vztahuje ke slovní i mimoslovní komunikaci, citlivému vnímání a porozumění lidem, kteří se pohybují kolem nás a s nimiž se můžeme setkat. Žáci se také učí sdílet a sdělovat své myšlenky a pocity druhým. Rozšiřuje se též schopnost experimentovat, zažívat, hledat neobvyklá řešení, která vznikají na základě situací, v nichž žáci nacházejí chování a účinně řeší vznikající problémy a konflikty. Důležitou součástí této oblasti je rozvoj empatie, tzn. vcítění se do pocitů druhých. Tomu napomáhá komunikace ve skupině, kooperace a práce v tvůrčím a pracovním týmu. Žáci jsou zároveň vedeni k úctě k práci druhých lidí a k jejímu poučnému hodnocení a kritickému posouzení. Tato oblast má vliv i na možnost využít divadla jako aktivní náplně volného času. To lze samozřejmě jak z pozice diváka, tak také aktivního tvůrce.

Učení se o umění – jedná se o setkání a komunikaci mezi diváky a herci, ale může probíhat i při vlastních pokusech žáků o inscenační tvorbu. Ve vyšších ročnících se žáci v návaznosti na praktickou činnost seznamují se základy teorie a historie dramatického umění a divadla. (S. Macková, 2004, dostupné z: www.damu.cz)

3.2 Metody dramatické výchovy

Uspořádání metod a technik ve výuce dramatické výchovy se věnuje K. Bláhová (1999, s. 91 - 104) následovně:

1. Metody a techniky stavby, strukturování, řízení a hodnocení školního dramatu (improvizací s dramatickým dějem).

- Metoda a techniky expozice – Technikami, kterými lze uvést do dramatu, mohou být text (např. dopis, vyprávění příběhu), výtvarné prostředky (např. fotografie), reálné předměty vztahující se k příběhu, nebo učitel který vstoupí do role.
- Metoda a techniky vytváření kontextu – Metoda dotvářející prostředí. Mezi používané techniky můžeme zařadit brainstorming, domýšlení děje či postav, rozhovory s hlavními nebo imaginárními postavami.
- Metody a techniky hry v roli a simulace – Žáci vstupují do role někoho jiného a na základě vlastní představivosti jednají. Mohou si tak vyzkoušet různé životní situace a vlastním prožitkem hledají jejich řešení.
- Metoda a techniky řešení krizového okamžiku – Během této metody se žáci učí řešit problémy a vyjadřují své myšlenky a názory. Vhodnou technikou mohou být alej myšlenek, zpomalený film nebo živé obrazy.
- Metody a techniky vedení a řízení dramatu – Jedná se o metodu, kdy učitel vede žáky. Je možné využít dvou způsobů. Prvním je boční vedení (narativní). Učitel zde sděluje jasné instrukce, co se má právě hrát. Druhým způsobem je, že učitel vstupuje do role, stává se z něj tedy spoluhráč nebo partner, má však možnost svým chováním posouvat děj.
- Metody a techniky reflexe a hodnocení – Reflexe a hodnocení jsou nedílnou součástí každé hodiny dramatické výchovy. Žáci mohou vyjadřovat své pocity, názory, myšlenky a prožitky. Je možné zařadit je na konec hodiny, nebo v průběhu hodiny.

2. Metody a techniky podpůrné (průpravné hry a cvičení, improvizace bez dramatického děje). Jedná se o metody, které procvičují prostřednictvím her a cvičení určité dovednosti a rozvíjejí psychické funkce žáků. K. Bláhová (1999, s. 104) je řadí na základě jejich vztahu k psychickým funkcím a dovednostem. Rozvíjejí se následovně:

- Seznámení a uvolnění

- Soustředění
- Rytmus
- Smyslové vnímání
- Prostorové cítění
- Představivost a fantazie
- Partnerské vztahy a skupinová citlivost

3.2.1 Využití metody dramatické výchovy v diplomové práci

Metoda plné (úplné) hry

Princip této metody spočívá ve sdělovací aktivitě, která je pro lidskou osobnost zcela běžná. K této aktivitě lze uplatnit pohyby těla a jeho postoje, pozice v prostoru a vztahování se k objektům a k osobám, které se v něm nachází. Možné je dále využívat dotyků a rozmanitých zvuků (např. kašlání, broukání), hlasové modulace slov (v našem případě „anglicky“ hovořící žák), slov samých a hlavně také věcí, jimiž je člověk obklopen, jejich užití a organizací. Tuto metodu je možné vzhledem k její charakteristice nazývat jako hru v roli. (J. Valenta, 2008, s. 125 – 126)

Metoda plné (úplné) pantomimy

Podstata této metody je v knize J. Valenty (1998, s. 95) uvedena takto: *„jde o komplexní napodobivou či tvůrčí pohybovou aktivitu ovlivňující smysly, představivost, logické myšlení, tvořivost a soubor motorických předpokladů.“* Můžeme konstatovat, že tato metoda je velmi vhodná pro pantomimizaci osob. U této metody je nutné podotknout, že vyjadřování myšlenek postav lze jen v omezené míře.

3.3 Reflexe v dramatické výchově

Nedílnou součástí tematicky zaměřených her, technik a metod dramatické výchovy, s níž by měl být kvalifikovaný učitel dobře seznámen, je reflexe. I v současné době se však můžeme setkat s nedostatečnou informovaností pedagogů, kteří tuto vzdělávací oblast vyučují. Reflexi můžeme chápat jako zpětný obraz aktivit žáků. Pro pedagoga je velmi důležitá, jelikož plní též funkci diagnostickou a na základě toho lze lépe poznat jednotlivé žáky i kolektiv třídy, což je považováno za součást pedagogické práce. V průběhu reflexe žáci vyjadřují své vlastní názory a postoje, učí se ale také naslouchat a respektovat názory, v našem případě např. svých spolužáků. (R. Marušák, 2010, s. 20 – 21)

Význam řízené, plánované reflexe:

- *výrazně pomáhá udržet tematickou linii lekce, ukotvovat, potvrzovat, zpřesňovat motivy a významy,*
- *pomáhá hledat souvislosti jak v linii příběhu, tak i ve skutečnostech mimo tento příběh,*
- *potvrzuje edukační potenciál činností předcházejících, jejich významnost pro hráče,*
- *racionalizuje proces, protože se tu žáci učí argumentovat, pojmenovávat, hledat vztahy, souvislosti, vyvozovat, analyzovat, generalizovat, hledat podstatné, obecné či zvláštní, třídít a strukturovat závěry...,*
- *umožňuje korekci,*
- *dovoluje sjednotit mnohost, nebo ji naopak akcentovat,*
- *umožňuje sdělovat a sdílet,*
- *pomáhá naladit hráče k dalším aktivitám,*
- *pomáhá hráčům i pedagogovi zpřesnit a akcentovat významy,*
- *pomáhá hráčům pojmenovat emoční stavy, verbalizovat pocity, může zmírnit emočně negativní zasažení hráčů v předcházející činnosti, napomáhá jim odstoupit od příběhu, nahlédnout na něj z pozice sebe sama, vrátit se k proběhlé činnosti v jiném kontextu, z jiného úhlu pohledu, aktualizovat kontexty světů souvisejících,*
- *napomáhá interpretovat jednání a chování ve hře,*

- *poskytuje zpětnou vazbu expresi – umožňuje posoudit sdělnost výrazových prostředků, jejich funkčnost, estetickou hodnotu,*
- *pomáhá hodnocení a sebehodnocení.*

Na základě uvedených skutečností lze říci, že reflexe je vhodným prostředkem, který u žáků rozvíjí klíčové kompetence. Jejich utváření a postupný rozvoj se staly jedním z hlavních cílů základního vzdělávání. (R. Marušák, 2010, s. 20 – 21)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíle a výzkumné otázky

Čtenářská gramotnost je považována za jeden z důležitých faktorů, který ovlivňuje žáky nejen ve studiu, ale především také v pracovním a soukromém životě. Její rozvoj výrazně přispívá k osobnostnímu rozvoji a morálnímu zdokonalování každého člověka, a proto patří mezi hlavní cíle celého vzdělávacího procesu. Setkáváme se s ní ve všech oblastech vzdělávání. Praktická část této diplomové práce se konkrétně zaměřuje na vzdělávací obory Český jazyk a literatura a Člověk a jeho svět. Hlavním cílem bylo vytvoření sborníku „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“ pro žáky třetího ročníku základních škol a za využití vhodných metod přispět k rozvoji čtenářské gramotnosti. Celý sborník obsahuje 6 metodických listů pro učitele a 6 tematicky zaměřených pracovních listů s řešením pro žáky.

Druhý cíl se vztahuje k ověření účinnosti vytvořeného programu v praxi. Výchozím materiálem pro tvorbu sborníku se stala učebnice „Objevuj svět“ pro třetí ročník. Při práci se sborníkem by si žáci měli rozšiřovat obzor vědomostí a dovedností formou didaktických her a tematicky zaměřených úkolů, které by měly probudit v žácích zájem o čtení.

4.1 Výzkumné cíle

Cíl 1 Sestavení sborníku „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“ pro žáky třetího ročníku základních škol.

Cíl 2 Realizace a ověření vytvořeného materiálu (metodické příručky pro učitele a sborníku pracovních listů) ve třetím ročníku základních škol.

4.2 Výzkumné otázky

- Otázka k cíli 2** Které složky čtenářské gramotnosti pomohl sborník Přes čtení k poznání v Oskarově podání rozvíjet při realizaci výzkumného šetření?
- Otázka k cíli 2** Které cvičení bylo pro žáky obtížné? V čem viděli učitelé problém?
- Otázka k cíli 2** Která z didaktických aktivit žáky nejvíce zaujala?

5 Tvorba sborníku

5.1 Příprava sborníku

Jedním z cílů této diplomové práce bylo vytvoření sborníku, který má za úkol pokusit se za využití motivace a vhodných metod rozvíjet u žáků 3. ročníků základních škol čtenářskou gramotnost. Sborník „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“ obsahuje celkem 6 metodických listů pro učitele (viz kapitola 5.2) a 6 pracovních listů s řešením pro žáky (viz příloha č. 1) zaměřených vždy na jedno vybrané téma z učebnice „Objevuji svět“ (J. Johnová, V. Šulcová, M. Vágová, 2009) pro třetí ročník. Pracovní listy je možné využít i nezávisle na sobě. K jednotlivým tématům (viz níže) byla vypracována vhodná cvičení, která byla vytvořena na základě vlastních nápadů, ale také motivována učebnicemi ČJ pro 3. ročník ZŠ a příruček k rozvoji čtení.

Motivace žáků je velice důležitá, proto jsem zvolila několik možností, které žáky budou motivovat po celou dobu vedení hodiny. Celým sborníkem, jak je již uvedeno v jeho názvu, žáky provází postava pračlověka Oskara. V úvodu se žákům představí. U každého cvičení žáky motivuje k aktivitě a ti mají pocit, že mu pomáhají a spolupracují s ním. Byl vybrán záměrně, jelikož na žáky působí jako přítomností neposkvrněný badatel z minulosti. Je zvědavý jako žáci a navozuje atmosféru v hodině.

Do výuky jsem se snažila zapojit oblast multikulturní výchovy a dramatické výchovy. Sborník se snaží rozvíjet vztahy ve třídě a spolupráci ve skupinách. Téměř do každé hodiny byla také zahrnuta alespoň jedna didaktická hra.

Názvy pracovních listů motivovaných učebnicí Objevuji svět

1. Bajky – Zajíc a želva, Krab a jeho matka
2. Horymířův skok
3. Svátky
4. O Golemovi
5. Jak dostala Macocha své jméno
6. Člověk a jeho tělo – smysly

5.2 Metodické listy pro učitele

Při tvorbě metodických listů pro učitele jsem se snažila především dbát na to, aby byly pro vyučující dostatečně přehledné a s přípravou vyučovací hodiny měli co nejmenší práci. Všechny metodické listy mají stejnou strukturu. Každý list má v hlavičce uvedeny základní informace: téma, cílová skupina, časová dotace, cíl, klíčové kompetence, pomůcky a motivace. Aktivity jsou rozděleny do tří částí hodiny (úvod, hlavní část, závěr). Veškeré aktivity a práce s pracovními listy jsou očíslovány a seřazeny dle chodu vyučování. V metodické příručce je vždy odkaz na konkrétní pracovní list a cvičení s nadpisem didaktická aktivita č..., který je zvýrazněn tučným písmem. Didaktické hry, které se ve větší míře v hodinách objevují, jsou předpřipraveny v příručce tak, že postačí, když si je učitel vystřihne, nebo si připraví potřebné pomůcky. Motivace je obsažena vždy nad každým cvičením v pracovních listech pro žáky (viz příloha číslo 1). Jedná se o text, který slouží pro vyučující. Tento text má za funkci vtáhnout žáka do děje a motivovat ho pro vypracování daného cvičení.

5.2.1 Metodický list pro učitele č. 1

Téma: Bajky

Cílová skupina: 3. třída

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Cíl: Orientace a hledání důležitých informací v textu, seznámení s literárním útvarem

Klíčové kompetence:

- **Kompetence k učení** – žák vyhledává a třídí informace na základě souvislostí
- **Kompetence komunikativní** – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, naslouchá svým spolužákům
- **Kompetence sociální a personální** – žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na utváření příjemné atmosféry ve třídě

Pomůcky: text, pracovní listy, barevné pastelky, učebnice Objevují svět, kniha Ezopovy bajky

Motivace: Průvodce Oskar, který žáky vtáhne do tématu, pohybová hra

ÚVOD

1. Navození tématu bajka

Krátce si povídáme o literárním útvaru bajka. Sdělujeme důležité informace, ne však, že zvířata získávají lidské vlastnosti.

Můžeme tedy použít, že zvířata se v některých situacích chovají jako lidé, že mohou konat další nadpřirozené jevy a že z toho jednání plyne nějaké poučení, nebo kritika chyby, kterých se lidé často dopouštějí. Cílem bajky je tedy vychovávat a odstraňovat špatné vlastnosti lidí. Bajka se zábavnou formou snaží předcházet chybám.

2. Didaktická aktivita č. 1 - Šifra „vlastnosti bajek“

Popis: Cvičení je určeno jako motivace k vyučovací hodině. Žáci se učí orientovat v tabulce a hledat písmena abecedy na základě zrakového vnímání. Vyluštěním šifry získávají žáci důležité informace k tématu bajky.

Úkol: Úkolem je se společně seznámit s literárním útvarem bajka. Žáci sami nachází informaci, že zvířata získávají lidské vlastnosti.

HLAVNÍ ČÁST

1. Hra: Koho to slyším?

Žáky rozdělíme do dvou skupin. První skupina vybírá lístky, na kterých je napsán název nějakého zvířete. Tito žáci mají za úkol vydávat pouze zvuk, který je pro vybrané zvíře typický (např.: bručet jako medvěd).

Druhá skupina si vybírá lístek, kde je napsána nějaká vlastnost. Jejich úkolem je, najít si dle zvuku svého žáka do dvojice.

Skupina 1	Skupina 2
Tichý, jako...	Myška
Má sílu, jako ...	Kůň
Hloupý, jako...	Osel
Mlsný, jako...	Kocour
Pilný, jako...	Včelka
Mlčí, jako...	Ryba
Krade, jako...	Straka
Pyšný, jako...	Páv
Červený, jako...	Rak

Velký, jako...	Slon
Silný, jako...	Lev
Hladový, jako...	Vlk
Moudrý, jako...	Sova

2. Didaktická aktivita č. 2 - Přiřazování obrázku zvířete ke správnému přirovnání

Popis: Žáci spojují přirovnání ke správnému zvířeti. Jedná se o doplňující cvičení, které ověřuje znalosti.

Úkol: Na základě podobnosti a srovnání žáci přiřazují lidské vlastnosti ke zvířatům.

3. Četba ukázky

Učitel si společně s žáky přečte ukázku první bajky ze str. 4 v učebnici *Objevují svět*. Poté se snaží zjistit postoj žáků na čtený text. Hledáme a hovoříme o ponaučení.

4. Didaktická aktivita č. 3 - Pomíchané obrázky

Popis: Žáci mají za úkol seřadit obrázky tak, jak se děj v bajce skutečně odehrál. Cvičením zjišťujeme, zda žáci správně porozuměli čtenému textu. Pro toto cvičení bylo využito rozšiřujícího textu v učebnici *Objevují svět* ze str. 4, a to bajka *Zajíc a želva od Ezopa*.

Úkol: Úkolem žáků je číslicí označit obrázky od jedné do pěti tak, jak jde text posloupně za sebou.

5. Didaktická aktivita č. 4 - Obrázkové čtení naruby

Popis: Žáci na základě rozšiřujícího textu z učebnice Objevují svět ze str. 4 bajka Krab a jeho matka od Ezopa, dokreslují obrázky k textu.

Úkol: Žáci mají za úkol opatřit čtený text vlastní ilustrací dle smyslu textu.

6. Seznámení s knihou Ezopovy bajky

ZÁVĚR

Zhodnocení hodiny, reflexe ze strany žáků, pochvala učitelem

5.2.2 Metodický list pro učitele č. 2

Téma: Horymířův skok

Cílová skupina: 3. třída

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Cíl: Orientace a hledání důležitých informací v textu, seznámení s literárním útvarem pověst

Klíčové kompetence:

- **Kompetence k učení** – žák vyhledává a třídí informace na základě souvislostí
- **Kompetence komunikativní** – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, naslouchá svým spolužákům
- **Kompetence sociální a personální** – žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na utváření příjemné atmosféry ve třídě

Pomůcky: text, pracovní listy, učebnice Objevuji svět

Motivace: Průvodce Oskar, který žáky vtáhne do děje, hra „Vymění se ten“

ÚVOD

1. Navození tématu pověst

Krátce si povídáme o literárním útvaru pověst. Sdělujeme základní informace a charakteristiku.

***Učitel:** „Hlavní myšlenka pověsti může být pravdivá, ale jelikož se tradovala především ústně, lidé si jí zkrášlili z důvodu dramatickosti a libivosti. Pověsti tak mohou být brány jako historické zdroje pouze s rezervou. Od pohádek se pověsti liší tím, že svými vypravěči a posluchači jsou považovány za pravdivé.“*

2. Hra – Jméno pověsti

O jakou pověst se jedná, se žáci dozvědí díky společné aktivitě. Učitel bude podávat žákům otázky. Za každou správně zodpovězenou otázku získá tázaný žák jedno písmeno ze slova HORYMÍR. Záleží na učiteli, v jakém pořadí písmena rozdá. Po získání všech písmen žáci společně sestavují slovo. Otázky se mohou týkat kolektivu, opakování probírané látky z nějakého jiného předmětu, nálady. Záleží na učiteli.

HLAVNÍ ČÁST

1. Četba ukázky „Horymírův skok“ – str. 15, učebnice *Objevuji svět*

2. Hra: Vymění se ten

Uspořádání třídy: je nutné uklidit lavice ke zdi nebo mimo prostor třídy. Všichni žáci sedí na židlích, které jsou uspořádané v kruhu.

Pravidla hry: Učitel sděluje žákům informace např.: „Vymění se ten, kdo zná nějakou pověst.“ Každý žák, kterého se tato informace týká, si musí vyměnit místo s jiným spolužákem.

Učitel: „*Vymění se ten, kdo zná nějakou pověst. Vymění se ten, kdo si myslí, že je práce horníků těžká. Vymění se ten, kdo si myslí, že byl Horymír odvážný. Vymění se ten, kdo si myslí, že byl král spravedlivý.*“

3. Didaktická aktivita č. 1 - Tajenka

Popis: Žáci zaznamenávají do tajenky informace získané čtením textu. Této aktivitě předchází čtení úryvku z učebnice *Objevuji svět* ze str. 15 *Horymírův skok* – od Oldřicha Sirovátky. Toto cvičení ověřuje míru informací získaných z textu.

Úkol: Na základě doplněných informací zjistit informaci, jak se jmenuje nový kamarád našeho pračlověka.

4. Didaktická aktivita č. 2 - Čím se živili?

Popis: Žáci opět doplňují poznatky ze čteného úryvku. Cvičení je zaměřeno na seznámení života lidí dané doby.

Úkol: Úkolem žáků je vyhledání informace, co bylo způsobem obživy horníků a rolníků. Díky jaké činnosti si mohli vydělat peníze na živobytí.

5. Didaktická aktivita č. 3 - Písmenková šifra

Popis: Smyslem šifry je přijít na princip vzniku nového slova na základě počátečního příkladu. V druhé šifře jsou písmena ještě tučně označena a u následujících již musí žáci přemýšlet sami.

Úkol: Úkolem žáků je na základě matematických znalostí a dovedností odhalit princip šifry a následně vyluštit nová slova, která jsou vybrána z textu.

6. Didaktická aktivita č. 4 - Osmisměrka

Popis: Žáci hledají v osmisměrce slova týkající se čteného textu. Motivací jím je pračlověk, který se vydává po stopách horníků za zlatem. Žáci ale také hledají odpověď na otázku, jaký byl Horymírův skok?

Úkol: Žáci mají za úkol vyškrtat vyhledaná slova v textu a ze zbylých písmen vyhledat odpověď na otázku.

ZÁVĚR

Zhodnocení hodiny, ověření, zda si žáci něco zapamatovali, vyplnění hodnotícího dotazníku žáky, pochvala učitelem.

5.2.3 Metodický list pro učitele č. 3

Téma: Svátky

Cílová skupina: 3. třída

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Cíl: Orientace a hledání důležitých informací v textu, připomenutí jednotlivých státních svátků

Klíčové kompetence:

- **Kompetence k učení** – žák vyhledává a třídí informace na základě souvislostí
- **Kompetence komunikativní** – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, naslouchá svým spolužákům
- **Kompetence sociální a personální** – žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na utváření příjemné atmosféry ve třídě, multikulturní výchova

Pomůcky: text, pracovní listy, učebnice Objevuji svět, šála (či jiná pomůcka označující zahraničního žáka), nalepovací štítky

Motivace: Průvodce Oskar a zahraniční žák, který žáky vtáhne do děje

ÚVOD

1. Navození tématu

Při příchodu do hodiny učitel zvolí jednoho žáka. Tento žák obdrží šátek s americkou vlajkou, kterou si oblékne. V této chvíli se dostává do role cizince, který se bude vzdělávat na naší škole. Ostatní žáci dostanou nalepovací štítky, na něž si každý z nich nakreslí českou vlajku.

Učitel sděluje: *„Protože zde děti máme nového žáka, který k nám přijel z jiné země, seznámíme ho se svátky České republiky.“*

HLAVNÍ ČÁST

1. Četba informací v učebnici *Objevují svět* – str.7

2. **Hra:** Co tě napadne, když řeknu

Uspořádání třídy: není nutná úprava třídy

Pravidla hry: Děti vyjmenovávají co největší počet slov, která je napadnou, řeknu-li dané slovo. Učitel zadá téma např. Vánoce (stromček, ozdoby, kapr...), Velikonoce (pomlázka, vajíčka, zajíček...). Pro zajímavější průběh hodiny může učitel házet míček odpovídajícímu žákovi.

3. **Didaktická aktivita č. 1** - Skládání textu

Popis: Žáci čtou krátký text týkající se Vánoc, ve kterém jsou vynechána slova. Tato slova jsou zaznamenána pod textem v nabídce.

Úkol: Úkolem žáků je vepsat slova z nabídky do textu tak, aby text dával smysl.

4. **Didaktická aktivita č. 2** - Ukrytá slova ve větách

Popis: Cvičení je vhodné pro rozvoj pozornosti a orientaci v textu. Žáci vyhledávají v jedné větě vždy jedno slovo týkající se Vánoc.

Úkol: Smyslem cvičení je, aby žáci našli v každé větě jedno slovo týkající se Vánoc a označili jej.

5. **Didaktická aktivita č. 3** - Správná data ke svátkům

Popis: Tomuto cvičení předchází práce s učebnicí *Objevují svět* na str. 7, kde se žáci dozvídají základní pojmy ohledně státních svátků. Tato aktivita prohlubuje a upevňuje poznatky nabyté v hodině.

Úkol: Žáci spojí správné datum se státním svátkem.

6. **Didaktická aktivita č. 4** - Představte si!

Popis: Smyslem tohoto cvičení je navést žáky k takovému přání, které není hmotné. Je důležité o něm vzájemně diskutovat. Motivací, kdy si pračlověk přeje kamarádku, se snažíme přiblížit podstatu takového přání.

Úkol: Žáci mají možnost do své myšlenky nakreslit, co by si přáli, kdyby dárek nemusel být jen tak ledajaký (hmotný).

ZÁVĚR

Zhodnocení hodiny, ověření, zda si žáci něco zapamatovali, vyplnění hodnotícího dotazníku žáky, pochvala učitelem.

5.2.4 Metodický list pro učitele č. 4

Téma: Golem

Cílová skupina: 3. třída

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Cíl: Orientace a hledání důležitých informací v textu, seznámení s literárním útvarem pověst

Klíčové kompetence:

- **Kompetence k učení** – žák vyhledává a třídí informace na základě souvislostí
- **Kompetence komunikativní** – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, naslouchá svým spolužákům
- **Kompetence sociální a personální** – žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na utváření příjemné atmosféry ve třídě

Pomůcky: text, pracovní listy, učebnice Objevují svět

Motivace: Průvodce Oskar, který žáky vtáhne do děje.

ÚVOD

1. Didaktická aktivita č. 1 – Tajenka

Pedagog žákům sdělí, že téma hodiny budou muset zjistit sami. Každý žák obdrží obrázkovou tajenku (viz pracovní list č. 4, cvičení 1.). Pokud ji správně vylúští, zjistí, že téma hodiny je pověst. Žáci mohou pracovat i společně např.: tajenku vložíme i mezi žáky sedící v kroužku, nebo ji vylúštíme za pomoci interaktivní tabule.

Popis: Cvičení je určeno jako jedna z motivací v hodině. Tajenkou žáci odhalují téma vyučovací hodiny „Pověst“ a následně o něm diskutují. Získávají základní informace o literárním útvaru. Tuto aktivitu je možné využít na interaktivní tabuli pro práci celé třídy.

Úkol: Žáci vypisují do tajenky správná slova, která vidí na obrázcích.

2. Navození tématu

Krátce si povídáme o literárním útvaru pověst. Sdělujeme základní informace a charakteristiku (viz metodický list pro učitele 2).

3. Četba ukázky z učebnice *Objevuji svět*

4. Didaktická aktivita č. 2 - Pravda nebo lež?

Popis: Cvičení ověřuje míru zachycených informací a porozumění čteného textu.

Úkol: Smyslem tohoto cvičení je, aby žáci na základě předem čteného textu určili, zda je věta pravdivá, či nikoli. Pokud je věta pravdivá, žáci označí písmeno ve sloupci „pravda“, pokud však pravdivá není, označí písmeno ve sloupci „lež“. Stejným principem postupují žáci u všech vět. Z označených písmen vznikne slovo, kterým je jméno stvořitele Golema.

5. Didaktická aktivita č. 3 - Hledání chyb v textu

Popis: Cvičení opět ověřuje míru zachycených informací ze čteného textu. Díky této aktivitě rozvíjíme čtení s porozuměním a pozornost.

Úkol: V každé větě je ukryta jedna chyba. Úkolem žáků je chybu označit a následně opravit.

6. Didaktická aktivita č. 4 - Nakresli si Golema

Popis: Žáci na základě vlastní představivosti kreslí postavu z textu.

Úkol: Do myšlenky Rabína Löwa žáci kreslí, jak si asi představoval Golema, než ho vytvořil.

ZÁVĚR

Zhodnocení hodiny, ověření, zda si žáci zapamatovali podstatné informace, vyplnění hodnotícího dotazníku žáky.

5.2.5 Metodický list pro učitele č. 5

Téma: Jak dostala Macocha své jméno

Cílová skupina: 3. třída

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Cíl: Seznámit žáky s literárním útvarem pověst. Dokázat se orientovat v textu a vyhledávat důležité informace

Klíčové kompetence:

- **Kompetence k učení** – žák vyhledává a třídí informace na základě souvislostí
- **Kompetence komunikativní** – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, naslouchá svým spolužákům
- **Kompetence sociální a personální** – žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na utváření příjemné atmosféry ve třídě

Pomůcky: text, pracovní listy, barevné pastelky, jahodové kartičky, učebnice Objevují svět

Motivace: Průvodce Oskar, který žáky vtáhne do děje.

ÚVOD

1. Navození tématu pověst

Krátce si povídáme o literárním útvaru pověst. Sdělujeme důležité informace (viz metodický list č. 2).

2. Četba ukázky z učebnice Objevují svět

3. Vysvětlení slov:

Vdovec	muž, kterému zemřela manželka
Macecha	nevlastní matka dítěte
Dědina	vesnice

4. Didaktická aktivita č. 1 - Hledání vesnice Vilémovice

Popis: Žáci se učí orientovat za pomoci značek uvedených v legendě.

Úkol: V prvním odstavci žáci musí zjistit informaci, za kolikero řekami a lesy leží vesnice Vilémovice, ve které se děj odehrává. Poté jdou ve směru šípek a odpočítávají řeky a lesy, dokud nenajdou správnou vesnici.

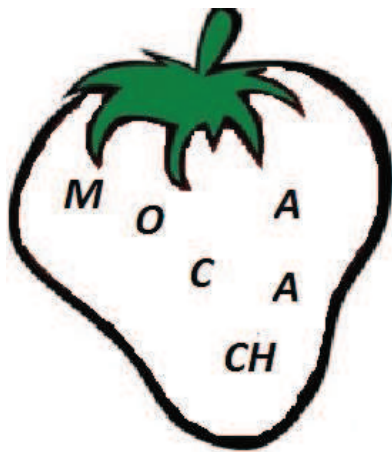
HLAVNÍ ČÁST

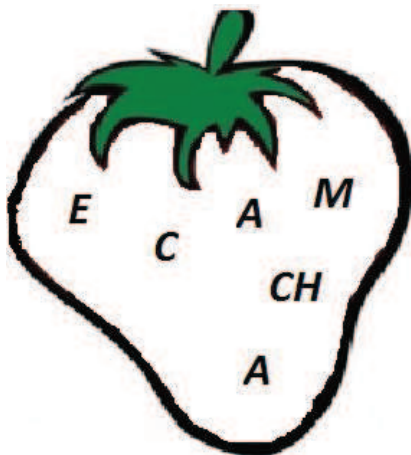
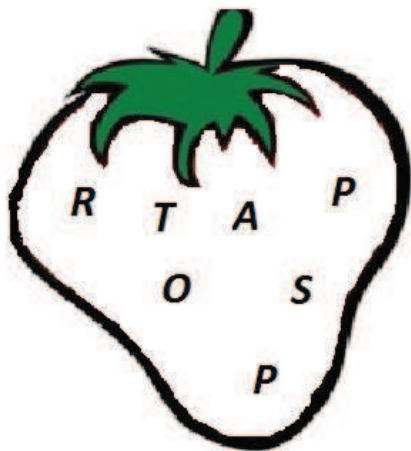
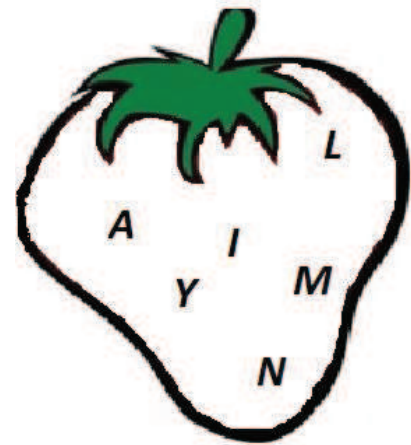
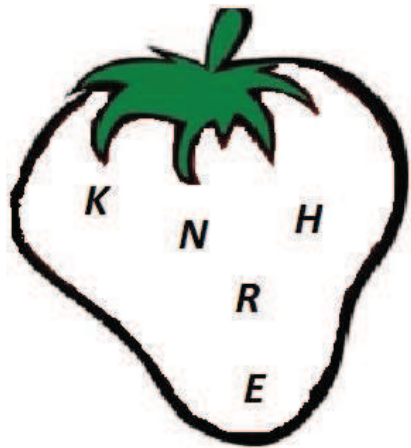
1. Hra – Jahodový slovolam

Motivace učitelem: „*Zkusme pomoci malému chlapci splnit macešino přání a natrhejme co nejvíce lesních plodů.*“

Jahody rozmístíme po třídě tak, aby byly pro žáky dobře viditelné. Důležité je, aby žáci viděli pouze vrchní stranu. Na spodní stranu jahody napíšeme slova z pověsti, tak, že libovolně rozmístíme písmena. Úkolem žáků je vzít jahodu a složit z písmen slovo. Poté mohou běžet pro další jahodu. Žáky můžeme rozdělit do skupin po pěti, nebo mohou pracovat i samostatně. Vítězí to družstvo, které nasbírá nejvíce jahod.

Obrázek 1 - Jahodový slovolam

Řešení: Macocha, Vilémovice, sedlák, vdovec, chlapec, synek, hrnek, maliny, propast, jezírko, macecha, tráva, pomoc, dělníci, dědina, hlava, hromy, vítr, bloudit, naříkat, vykládal, hlubina.

2. Didaktická aktivita č. 2 - Která z vět je pravdivá?

Popis: Smyslem tohoto cvičení je vyhledání a správné přiřazení vlastnosti osobě v textu. Následně si s žáky pedagog povídá, proč si myslí, že tato vlastnost patří k oné osobě.

Úkol: Žáci vyhledávají v tabulce správné věty. Pokud je věta pravdivá, vybarví protilehlé písmeno. Po vybarvení všech správných vět, nám z písmen vyjde slovo důvěra.

3. Didaktická aktivita č. 3 - Správné chování rodiny

Popis: Žáci mají vybrat ze dvou ukázek tu správnou rodinu. Následně diskutujeme s žáky, proč si myslí, že je tato rodina (ne)správná.

Úkol: Žáci čtou samostatně, či za pomoci pedagoga dvě ukázky. Vybírají rodinu, která se chová správně, tuto rodinu označí vybarvením směřícího se obličejce.

ZÁVĚR

Hodnocení hodiny ze strany žáků, pochvala učitele, shrnutí tématu, vyplnění hodnotícího dotazníku.

5.2.6 Metodický list pro učitele č. 6

Téma: Smysly

Cílová skupina: 3. třída

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Cíl: vnímání světa na základě citového prožitku, pojmenování smyslů a vysvětlení, k čemu slouží

Klíčové kompetence:

- **Kompetence k učení** – žák vyhledává a třídí informace na základě souvislostí
- **Kompetence komunikativní** – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, naslouchá svým spolužákům
- **Kompetence sociální a personální** – žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na utváření příjemné atmosféry ve třídě

Pomůcky: text, pracovní listy, učebnice Objevuj svět, pamlsky

Motivace: Průvodce Oskar, který žáky vtáhne do děje, smyslové prožitky

ÚVOD

1. Didaktická aktivita č. 1 – Písmenková pavučina

Popis: Žáci vypracují první cvičení v pracovním listu, díky němuž zjistí téma hodiny. Jedná se o doplňující cvičení, písmena jsou rozmístěna neuspořádaně v prostoru a spojuje je linka. Počáteční písmeno je zvýrazněno rámečkem.

Úkol: Smyslem cvičení je, aby žáci přišli na způsob správného přečtení slova a následně jej uvedli do tabulky.

2. Navození tématu

Učitel si povídá se žáky o funkci smyslů a jejich důležitosti. Společně si je vyjmenují.

Nyní učitel zaváže všem žákům oči. Postupně bude žákům vkládat do pusy kousky ovoce, zeleniny a jiným pamlsků. Žáci hádají, co jedí. Poté se učitel ptá žáků, jaký smysl používali. Stejným způsobem vyzkoušíme čich - opět za pomoci aromatických pomůcek (květina, ocet, coca cola, pomeranč...). Poslední aktivita se bude týkat hmatu. Žáci dostanou do ruky předmět a jeho vlastnosti pojmenují, zda je hrubý, hladký, suchý, vlhký.

HLAVNÍ ČÁST

1. Četba krátké ukázky z učebnice *Objevuji svět* – str. 18

2. Didaktická aktivita č. 2 - Básnička plná smyslů

Postup: Jedná se o doplňující cvičení a vlastní motivovaný text, ve kterém se objevuje kombinace psaných slov s obrázky. Ty umožňují snadnější porozumění textu a činí ho atraktivním.

Úkol: Po přečtení krátké básničky žáci vypisují na vedlejší řádky rýmy.

3. Didaktická aktivita č. 3 - Co vnímáme daným smyslem?

Postup: Žáci sami uvažují nad tím, co můžeme cítit, ochutnat, ohmatat nebo slyšet.

Úkol: Na každém pytli je uveden jeden smysl a pod ním různá slova. Úkolem je zakroužkovat věci, zvířata atd., jež je možné vnímat daným smyslem.

4. Didaktická aktivita č. 4 - Přiřad' smysl k obrázku

Postup: V tomto cvičení se objevují čtyři obrázky, na kterých náš pračlověk využívá právě jeden ze smyslů. Ty jsou uvedeny v tabulce nad obrázky. Základní informace k tomuto tématu nalezneme se žáky v učebnici *Objevuji svět* na str. 18 pod názvem *Člověk a jeho tělo – smysly*.

Úkol: Žáci přiřazují k obrázkům správný smysl. Jeden zde však chybí, který to je? Za domácí úkol mohou žáci sami dokreslit obrázek pračlověka, který chybějící smysl využívá.

ZÁVĚR

Zhodnocení hodiny, ověření, zda si žáci zapamatovali podstatné informace, vyplnění hodnotícího dotazníku žáky.

6 Metodologie šetření

Po kompletním vypracování sborníku „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“ se budeme věnovat druhému cíli této diplomové práce, jímž je **realizace a ověření vytvořeného materiálu (sborníku „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“)** ve **třetím ročníku základních škol.**

6.1 Metody šetření

Pro výzkumné šetření ze strany žáků byla využita výzkumná metoda anketa a ze strany pedagogů byl využit strukturovaný rozhovor.

6.1.1 Anketa pro žáky

Jedná se o jednu z forem dotazování, která bývá uskutečňována především v písemné podobě. Anketa je povětšinou tvořena z menšího množství otázek. Tyto otázky jsou zaměřeny vždy k jednomu tématu a mohou být uzavřené, polouzavřené, ale taktéž i volné. Výsledky ankety jsou platné vždy jen pro soubor těch, kteří odpověděli, nelze je zobecnit na širší populaci. Tento typ dotazování je výhodným nástrojem, který pomáhá při zpřesňování variant odpovědí, jež jsou respondentům nabízeny. (R. Švaříček, K. Šed'ová, 2007, s. 163)

Šetření ze strany žáků formou ankety proběhlo vždy ve třídách pilotních škol. Konečný průběh šetření (viz kapitola 6.3) proběhl v mé přítomnosti, proto byla návratnost téměř 100%. Bohužel v jedné z pilotních tříd nastaly komplikace. U této třídy, která se skládala z deseti žáků, se mi nepodařilo anketu uskutečnit.

Kompletní anketu, která byla žákům rozdána, je možné zhlédnout v příloze číslo 2.

Pro šetření formou ankety byly využity tyto otázky:

1. Která hodina se ti nejvíce líbila?
2. Proč se ti líbila právě tato hodina?
3. Byla nějaká hodina, která se ti nelíbila?
4. Co ses díky hodinám s Oskarem dozvěděl nebo naučil(a) nového?
5. Chtěl(a) bys ještě někdy další hodinu s Oskarem?

6.1.2 Strukturovaný rozhovor

Tento typ rozhovoru vychází především z předem vybraných témat a otázek týkajících se hlavních cílů výzkumu. Jedná se o strukturovanou konverzaci mezi výzkumníkem a účastníkem, která je řízena pomocí hlavních, navazujících a pátracích otázek. Strukturovaný rozhovor umožňuje zachytit výpovědi a slova v jejich přirozené podobě. Celý proces získání dat se skládá z výběru metody, přípravy rozhovoru, průběhu vlastního dotazování, přepisu rozhovoru, reflexe rozhovoru, analýzy dat a prezentace výzkumné zprávy. (P. Gavora, 2010, s. 136 – 140)

Strukturovaný rozhovor s respondenty se uskutečnil během června 2014 v učebnách, ve kterých probíhalo šetření. Respondenty byly ženy. Před zahájením byly všechny vyučující seznámeny s tím, že součástí šetření je závěrečný rozhovor, který má za úkol shrnout práci se sborníkem „Přes čtení k poznání v Oskarově podání. Otázky v rozhovoru se opíraly o stanovené cíle a výzkumné otázky.

Šetření formou rozhovoru bylo nahráváno na diktafon. Všichni respondenti poskytli souhlas s nahráváním rozhovoru pro účely zpracování diplomové práce. Díky využití diktafonu jsem mohla zaznamenat každé slovo respondentů a nepřerušovat rozhovor z důvodu vypisování informací na papír. V některých případech může tento typ záznamu respondenta znervózňit, ale vyučující, kteří mi ochotně šetření zpracovali, jsou ženy s dlouholetou praxí, a proto nenastaly žádné komplikace.

Pro šetření formou rozhovoru byly využity tyto otázky:

- Do jakých vyučovacích předmětů jste nejčastěji pracovní listy zařazoval(a)?
- Jakým způsobem reagovali žáci na práci v pracovních listech?
- Byly pro žáky pracovní listy a aktivity v příručce pro učitele dostatečně motivující?
- Přibližně do jaké míry chápali žáci Vaší třídy zadání jednotlivých úkolů?
- V čem vidíte přínos projektu do vyučování pro Vás? Uveďte konkrétní možnosti.
- V čem vidíte přínos projektu do vyučování pro žáky? Uveďte konkrétní možnosti.
- Doporučil(a) byste sborník svým kolegům a proč?

6.2 Předvýzkum a úprava sborníku

Před vlastním zadáním jsem se rozhodla uskutečnit předvýzkum. Hlavním důvodem bylo odstranění nedostatků a drobných chyb v pracovních listech, které by mohly výrazně narušit chod vyučovací hodiny. Toto šetření se uskutečnilo v malotřídní třídě s žáky pátého a šestého ročníku. Jednalo se o žáky, kteří se vzdělávají na ZŠ praktické. Šetření se zúčastnilo dvanáct žáků, z toho tři dívky a devět chlapců. Pět žáků pracuje dle IVP. U jednoho chlapce je diagnostikována vada řeči, jeden chlapec trpí poruchou pozornosti. Tato třída vyžaduje individuální přístup, žáci jsou zvyklí pracovat ve skupinkách nebo dvojicích, tento typ spolupráce je bez problémů. Ve škole také každé ráno v pondělí probíhá hodina sociálního učení, díky níž žáci dokáží komunikovat a pomáhat si.

Co se osvědčilo: I přesto, že se jednalo o starší žáky, byli prací dostatečně motivováni. Žáci pracovali aktivně a s nadšením. Velice se jim líbila šifra (viz pracovní list „Bajky“ – didaktická aktivita č. 1), dále musím říci, že jsem byla překvapená, jak hezky žáci vypracovali cvičení, ve kterém si měli nakreslit, co neobyčejného by si přáli pod stromeček (viz pracovní list „Svátky“ – didaktická aktivita č. 4). Poslední cvičení, které žáci hodnotili kladně a u kterého se většina z nich i smála, bylo cvičení, kde hádali žáci, jak se chová správná rodina (viz pracovní list „Jak dostala Macocha své jméno“ – didaktická aktivita č. 3).

Problémy: Cvičení, která se na základě předvýzkumu musela ve sborníku upravit, byla dvě. První chyba se objevila v pracovním listu na téma Horymírův skok. Jednalo se o cvičení 4 (osmisměrku), v níž nevycházela tajenka. V pracovním listu na téma

Smysly, byla chyba ve cvičení 4. Bylo uvedeno pět smyslů, ale v obrázkové podobě byly pouze 4. Pracovní list na téma Bajky byl časově náročný, s žáky se nám nepodařilo dokončit poslední cvičení z důvodu reflexe. Tuto informaci jsem sdělila i pedagogům, kteří aplikovali pracovní listy v pilotních třídách.

6.3 Průběh šetření v pilotních třídách

Již během aplikace sborníku pedagogy byla zaznamenávána zpětná vazba ze strany žáků. K tomuto účelu byl vytvořen hodnotící list, který je součástí samotného sborníku (viz příloha číslo 1) a nachází se vždy na konci každého pracovního listu. Po zpracování jednotlivého pracovního listu byl žákům vždy na konci hodiny předložen učitelem. Opět byli k tomuto účelu motivováni pračlověkem. Žáci hodnotí průběh hodiny a cvičení, která je zaujala, či nezaujala. Tyto listy slouží také k vyjádření jejich pocitů a názorů.

Po aplikaci celého sborníku jsem postupně navštívila všechny pilotní třídy, kde jsem sama ověřovala účinnost pracovních listů. Hodiny jsem vedla tak, abych zjistila, co všechno si žáci z práce v pracovních listech zapamatovali a odnesli, co se jim nejvíce líbilo a naopak nelíbilo. V těchto hodinách jsem se pro žáky stala reportérkou z televize ČT - čtení. Dotazovala jsem se žáků, kteří seděli v elipse, na informace, které se mohli dozvědět pomocí pracovních listů a ti mi odpovídali. Žáci se nehlásili, pro odpovědi jsem si je vybírala náhodně, aby aktivně pracovali všichni. Další část hodiny jsem věnovala brainstormingu. Zde žáci psali své názory na otázky: „Co se mi v pracovních listech líbilo? Co se mi v pracovních listech nelíbilo?“ V poslední části hodiny jsme s žáky vyplnili předem připravenou anketu (viz kapitola 6.1.1), ve které vyjádřili vlastní názor ke všem vyučovacím hodinám s Oskarem.

Poté dostali možnost zeptat se mě, co by je k pracovním listům zajímalo. Vzhledem k tomu, že jsem měla tuto možnost pilotní třídy navštívit, byla návratnost ankety stoprocentní.

Dalším zdrojem informací ověřujících účinnost sborníku byl strukturovaný rozhovor pro učitele (viz kapitola 6.1.2), kteří jej doplnili po odučení celého sborníku.

6.4 Charakteristika výzkumných souborů

Šetření se uskutečnilo v šesti pilotních třídách 3. ročníků ZŠ v Libereckém kraji. Realizace probíhala ve druhém pololetí školního roku 2013/2014, především však v měsících duben a květen. Žáci třetích tříd byli vybráni záměrně, předpokládá se zde, že již ve větší míře ovládají techniku čtení, jsou schopni číst potichu a zvládají alespoň částečně pracovat samostatně.

Vyučující byli osloveni zcela náhodně. Bylo vybráno sedm základních škol, které byly nejprve seznámeny s učebnicí *Objevuji svět* a následně se sborníkem *Přes čtení k poznání* v Oskarově podání. Ten byl k dispozici i v elektronické podobě k potřebám práce s interaktivní tabulí. Do šetření se nakonec zapojily čtyři školy. Se sborníkem pracovali žáci šesti tříd ze čtyř základních škol na Frýdlantsku. Ve vzorku se nacházela jedna třída ze ZŠ Lázně Libverda, dvě třídy ze ZŠ Hejnice, dvě třídy ze ZŠ Frýdlant a jedna třída ze ZŠ Jindřichovice pod Smrkem.

Škola A

- **První pilotní třída**

Jedná se o malotřídní základní školu s kapacitou 25 žáků. Vyučující má devítiletou praxi s vyučováním na prvním stupni základní i praktické školy. Paní učitelka studovala tři roky na Karlově univerzitě v Praze, úspěšně dokončila pedagogické minimum a kurz celoživotního vzdělávání v oboru speciální pedagog – vychovatel.

Svou třídu charakterizuje takto – „*Malotřídní třída složená ze tří ročníků (2., 3., 4. ročník). Ve třetím ročníku se nachází 5 žáků, z toho dvě dívky a tři chlapci. Všichni žáci pracují dle IVP. Dvě děti mají vadu řeči a u ostatních jsou diagnostikovány specifické poruchy chování a učení. Žáci jsou zvyklí pracovat ve skupinkách, ale u některých činnostech vyžadují individuální přístup a vedení. Vzhledem k poruchám chování je důležité zaměřit se na častější záměnu aktivity, jsou dána stálá pravidla, dle kterých žáci pracují.*“

Škola B

• Druhá pilotní třída

Vyučující má třicet let praxe s vyučováním žáků na prvním stupni základních škol. Paní učitelka vystudovala vysokou školu – obor Speciální pedagogika a dále také Učitelství pro 1. stupeň ZŠ.

Svou třídu charakterizuje takto – *„Jedná se o třídu, která je složena ze 14 žáků, z toho 8 chlapců a 6 dívek. V dané třídě se nacházejí čtyři žáci, u kterých byly diagnostikovány specifické poruchy učení – dyslexie a dysgrafie. Málopočetná třída umožňuje skupinovou práci. Žáci jsou na tento způsob výuky zvyklí, dokáží spolupracovat a otevřeně komunikovat mezi sebou. Všechny děti mají dostatek prostoru být při hodinách aktivní.“*

• Třetí pilotní třída

Vyučující má mnohaletou praxi (25 let) na první stupni základní školy. Vystudovala pedagogickou fakultu v Plzni, obor Učitelství pro první stupeň ZŠ. Několik let vyučovala také předmět výtvarné výchovy na druhém stupni a dlouhodobě se věnuje činnostnímu učení.

Svou třídu charakterizuje takto: *„Třída se skládá z 15 žáků, z toho 7 dívek a 8 chlapců. Vedu ji již od 1. ročníku, budu ji nadále vyučovat ve 4. a 5. ročníku. Třída je málo početná, což umožňuje práci, která je šitá na míru každému žáku. Učíme se činnostně, aby se všichni na základě svých možností podíleli na objevování zákonitostí a pravidel v jednotlivých předmětech.*

Každý pátek v komunitním kroužku hodnotíme průběh celého týdne, dobré skutky, které každý vykonal a co je třeba ještě zlepšit či změnit.

Naše třída je velmi semknutá, tolerantní, hodně se děti vzájemně povzbuzují a umí se pochválit. Již třetím rokem je heslem naší třídy „ Jeden za všechny a všichni za jednoho“. Pokud nejsou s něčím nebo někým spokojeni, jsou zvyklé vše vysvětlit a společně hledáme řešení. Nikoho neodsuzujeme, neposmíváme se. Šikovnější zcela přirozeně pomáhají slabším. Děti jsou hravé, spíše klidnější, podle toho vypadají i přestávky.

Dva žáci jsou integrováni a pracují podle IVP. Jeden SPU, druhá žákyně SPU včetně dyskalkulie, ADHD, labilitou a vzdorovitostí.

Na závěr 3. třídy měli 4 žáci samé jedničky, 6 mělo vyznamenání. Nikdo nebyl hodnocen čtyřkou ani pětkou.“

Škola C

- **Čtvrtá pilotní třída**

Vyučující vystudovala PF v Ústí nad Labem, obor NŠ- PV. Paní učitelka má mnohaletou praxi (34 let) na jedné základní škole. Na prvním stupni vyučuje teprve 5 roků, 28 let učila na druhém stupni český jazyk a rodinnou výchovu, dále také ukončila studium Finanční gramotnosti, kterou v současné době vyučuje v 8. a 9. třídách. Již několik let zastává na škole funkci preventisty rizikového chování žáků.

Svou třídu charakterizuje takto: *„Třída je tvořena z 26 žáků, z toho 13 dívek a 13 chlapců. Učila jsem ji prvním rokem, budu ji nadále vyučovat ve 4. a 5. ročníku. Třída je velmi dobře komutativní, děti jsou zvyklé na společná pondělní rána, kdy si vzájemně sdělujeme, co jsme prožili během víkendu. Hodnotíme také v pátek, co se nám v týdnu podařilo, nepodařilo, co se dětem týdne nelíbilo, s čím byly nespokojené.“*

„Většina žáků třídy spolu chodí již od 1. třídy. Jsou na sebe zvyklí, znají se. Do třídy přišli 3 noví žáci, kteří neměli žádný problém začlenit se do kolektivu. Třída je velmi aktivní, upovídaná, ráda o něčem diskutuje, o přestávkách je velmi živá. Pracovní tempo většiny žáků je rychlé, jsou samostatní, několik žáků potřebuje dohled a pomoc učitele, zadávání jiných individuálních úkolů. Prospěchově je to velmi dobrá třída, 5 žáků mělo samé jedničky, celkem bylo 14 žáků s vyznamenáním. Dva žáci třídy navštěvují reedukaci. Oba mají výukové problémy v českém jazyce, dyslexie, dysortografie. Jeden žák je vietnamské národnosti, 1. a 2. třídu navštěvoval ve Vietnamu, neumí dobře česky, proto nebyl hodnocen známkami, ale slovním hodnocením. Ve třídě byl vytipován jeden nadaný žák, se kterým pracuje školní psycholog. Nikdo ve třídě nebyl hodnocen pětkou ani čtyřkou.“

Škola D

- **Pátá pilotní třída**

Vyučující vystudovala obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Po studiích nastoupila jako učitelka prvního stupně ZŠ a od té doby na ni již 25 let spokojeně působí.

Svou třídu charakterizuje takto: *„Třída se skládá z 25 žáků, z toho 10 chlapců a 15 dívek. Žáci spolu chodí od 1. třídy. Pouze v tomto školním roce k nám v pololetí nastoupila nová žákyně. Do kolektivu se začlenila velmi dobře a bez jakýchkoliv problémů. V mé třídě se neobjevuje žádný žák, u kterého by se projevovala či zjistila porucha chování. U jedné žákyně byla diagnostikována porucha učení dyslexie.“*

„Kolektiv je velmi živý, ale prospěchově se jedná o velice dobrou třídu. Více jak sedmdesát procent žáků zvládá pracovat samostatně. Žáci nemají problém pracovat ve skupině a navzájem si pomáhat.“

Škola E

- **Šestá pilotní třída**

Informace ze strany vyučující nebyly poskytnuty.

7 Výsledky šetření

V této kapitole jsou prezentovány výsledky výzkumného šetření ze strany vyučujících a žáků. Veškeré potřebné materiály pro zpracování této diplomové práce byly poskytnuty ke zpracování na konci srpna.

7.1 Hodnocení pracovních listů

Na základě vytyčeného cíle se výzkumné šetření zabývá ověřením vytvořeného sborníku „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“ a jeho přínosnosti. V této kapitole jsou prezentovány výsledky šetření ze strany žáků i učitelů, které se vždy vztahují ke konkrétnímu pracovnímu listu. Souběžně jsou využity výsledky ankety a strukturovaného rozhovoru, které se k této oblasti vztahují. U každého pracovního listu jsou zaznamenány poznámky pedagogů (v případě potřeby je využita tabulka), poznámky žáků a celkové shrnutí všech respondentů.

Pracovní list č. 1 - Bajky

Hodnocení pracovních listů pedagogy

Práce se sborníkem zaznamenala kladné hodnocení. Na základě strukturovaného rozhovoru bylo zjištěno, že tento pracovní list je vhodné využívat v hodinách českého jazyka a čtení. Vyučující shledali pracovní list č. 1 jako přínosný a dostatečně motivující. Problém se vyskytl především u cvičení č. 4. Toto cvičení bylo pro žáky časově náročné a kreslit tuto bajku bylo pro žáky těžké.

Tabulka 1 - Vyhodnocení pracovního listu 1 pedagogy

	Časová dotace		Nejvhodnější cvičení	Nevhodná cvičení
	Vyhovující	Časově náročné		
Vyučující 1	X		2.	4.
Vyučující 2	X		1. a 2.	-
Vyučující 3		X	1.	4.
Vyučující 4		X	2.	4.
Vyučující 5		X	4.	1.

Vyučující č. 2 – „K výtvarnému zpracování bych zvolila bajku, která by se lépe výtvarně zpracovala.“

Vyučující č. 3 – „Kreslit kraby připadalo žákům těžké a zdlouhavé, zvolila bych jinou formu např.: skupinová práce, kdy jeden žák kreslí jeden obrázek a společně nakreslí celou bajku“

Hodnocení pracovních listů žáky

Pracovní list na téma bajky byl žáky hodnocen velmi pozitivně. Dle výsledků ankety (viz otázka č. 1) byl tento pracovní list hodnocen ze strany žáků, jako třetí nejpovedenější. Celkem 11,5 % žáků hodnotilo tento pracovní list jako nejzdařilejší. Na základě šetření bylo zjištěno, že nejtěžším cvičením bylo pro žáky dokreslování obrázků k psané bajce, dále také zmínili, že didaktická hra, ve které měli za úkol vydávat zvuky zvířat, byla zábavná, ale ze začátku se někteří styděli.

Shrnutí

Pracovní list hodnotilo celkem 5 vyučujících a 68 žáků třetích tříd. Obě skupiny hodnotily pracovní list pozitivně. Učitelé i žáci se shodli na tom, že hodina byla zábavná a přínosná. Během šetření se obě skupiny shodly na skutečnosti, že poslední cvičení v pracovním listu (kreslení krabů k bajce) bylo obtížné.

Pracovní list č. 2 – Horymířův skok

Hodnocení pracovních listů pedagogy

Zpracování pracovních listů hodnotily učitelky pozitivně. Tento pracovní list by opět všichni pedagogové zařadili do předmětu český jazyk a literatura. Text byl pro žáky obtížnější na vysvětlení. V této hodině pracovali žáci ve třech pilotních třídách samostatně, jelikož toto téma již měli dříve probrané, ve zbylých dvou třídách pracovali žáci spíše ve skupinkách a s pomocí učitelky. Tajenka (cvičení č. 1) byla pro některé žáky obtížnější.

Tabulka 2 - Vyhodnocení pracovního listu 2 pedagogy

	Časová dotace		Nejvhodnější cvičení	Nevhodná cvičení
	Vyhovující	Časově náročné		
Vyučující 1	X		4.	1.
Vyučující 2	X		4.	1.
Vyučující 3		X	4.	-
Vyučující 4	X		4.	-
Vyučující 5	X		hra	-

Vyučující č. 2 – „*Pověst O Horymířovi potřebuje více času na rozebrání – obtížná slova, orientace v textu. Pojmy horník a rolník bych doplnila krátkou filmovou ukázkou jejich práce.*“

Hodnocení pracovních listů žáky

V této hodině měli žáci dle hodnotícího listu problémy s přečtením a celkovým pochopením textu. Ten obsahoval slova a informace, kterým žáci nerozuměli. Tato hodina pro ně byla náročná. V této hodině nezaznamenali žáci žádné cvičení, které by se jim nelíbilo. Jako nejpovedenější cvičení však uvedli didaktickou aktivitu č. 4 (osmisměrku), kterou zvládli téměř všichni samostatně. Celkem 9 žáků hodnotilo tento pracovní list jako nejpovedenější (viz anketní otázka č. 1).

Shrnutí

Učitelé i žáci se shodli na tom, že text byl náročný na pochopení. Didaktická aktivita číslo 1 a 2 byla pro žáky obtížná. Na základě hodnotícího listu žáci stejně jako učitelé hodnotí kladně didaktickou aktivitu číslo 4 – osmisměrku.

Pracovní list č. 3 – Svátky

Hodnocení pracovních listů pedagogy

Na základě odpovědí ve strukturovaném rozhovoru pro pedagogy (viz otázka č. 1) by všichni učitelé zařadili do předmětu člověk a jeho svět/prvouka. Tento pracovní list byl ze strany pedagogů hodnocen nejpozitivněji. Učitelky se neseťkaly s žádným nevyhovujícím cvičením. Žáci byli v hodině dostatečně namotivováni a měli taktéž prostor na diskusi.

Tabulka 3 - Vyhodnocení pracovního listu 3 pedagogy

	Časová dotace		Nejvhodnější cvičení	Nevhodná cvičení
	Vyhovující	Časově náročné		
Vyučující 1	X		vše	-
Vyučující 2	X		cizinec	-
Vyučující 3	X		2.	-
Vyučující 4	X		vše	-
Vyučující 5	X		vše	-

Hodnocení pracovních listů žáky

Tento pracovní list hodnotilo mezi nejvíce zábavné pouze 2 % žáků (viz anketní otázka č. 1). Na základě informací z hodnotícího listu žáky nejvíce zaujala aktivita, kdy přišel do třídy „žák z ciziny“. Mohli díky tomu vyjádřit volně své pocity a myšlenky a společně diskutovat. Někteří se pokoušeli odpovídat v cizí řeči. Další didaktická aktivita, kterou většina žáků řadila mezi nejvhodnější, byla aktivita č. 2 (hledání schovaných slov ve větách).

Po vyhodnocení ankety (otázka č. 3) bylo také zjištěno, že se 6 % žáků hodina na téma svátky nelíbila. Po konzultaci s nimi bylo zjištěno, že se jednalo o hodinu, kdy

žáci nezvládli práci ve skupině. Nedokázali společně spolupracovat a hodina vyvrcholila hádkou. Při řešení tohoto problému si žáci slíbili, že se příště pokusí vše napravit. Jednalo se o jediný případ, kdy u této anketní otázky žáci uvedli negativní informaci.

Shrnutí

I když na základě šetření bylo zjištěno, že ze strany učitelů byl tento pracovní list hodnocen nejpozitivněji, ze strany žáků tomu bylo naopak. Tento pracovní list získal úspěch pouze u tří žáků, kteří ho hodnotili jako nejzábavnější.

Pracovní list č. 4 – Golem

Hodnocení pracovních listů pedagogů

Tento pracovní list všichni respondenti zařadili do předmětu český jazyk a literatura. Dvě vyučující sdělily, že se jim s pracovními listy pracovalo sice dobře, ale časová dotace byla nedostatečná. Hodina pro ně byla náročná, jelikož žáci na toto téma nedokázali pracovat samostatně. Ostatní pedagogové hodnotili pracovní listy velice pozitivně. Během práce s pracovními listy byla objevena chyba v zadání. Ve cvičení 3. se u některých vět vyskytují až dva rozdíly. Žáci mají za úkol v každé větě vyhledat jen jeden.

Tabulka 4 - Vyhodnocení pracovního listu 4 pedagogy

	Časová dotace		Nejvhodnější cvičení	Nevhodná cvičení
	Vyhovující	Časově náročné		
Vyučující 1	X		1.	-
Vyučující 2	X		2.	-
Vyučující 3		X	2. a 3.	-
Vyučující 4		X	1.	3.
Vyučující 5		X	vše	-

Vyučující č. 4 – „*Toto téma jsme museli zpracovávat společně, pouze někteří šikovní žáci pracovali samostatně. Narazili jsme na neporozumění textu (žáci si nezapamatovali*

obsah čteného). Na základě tohoto problému bylo pro žáky velmi obtížné zpracovat cvičení 2. a 3. Zpracování úkolu bylo možné až po opakovaném čtení.“

Vyučující č. 3 – *„Velmi zdařilé jsou všechny úkoly na pracovních listech. Děti musí stále číst s porozuměním. Nutí je pracovat i dále s textem a hledat odpovědi. Celý pracovní list je založen na neustálém čtení, což je skvělé.“*

Hodnocení pracovních listů žáky

Na základě výsledků ankety (viz otázka č. 1) byl tento pracovní list hodnocen žáky nejpozitivněji. Z hodnotícího listu bylo zjištěno, že žáky zaujaly všechny aktivity a motivovaly je k další práci i v jiných předmětech. Žáci byli seznámeni i s jinými verzemi této pověsti, což jim do jisté míry také pomohlo k uložení tohoto tématu do paměti. Golem na žáky na základě jejich výpovědí působil tajemně. Jako nejzábavnější didaktickou aktivitu uvedli žáci aktivitu č. 2.

Shrnutí

I přesto, že učitelé hodnotili tento pracovní list jako obtížný a ve třech případech i časově náročný na zpracování, bylo toto téma ze strany žáků hodnoceno nejpozitivněji. Tato hodina více jak polovinu žáků (tedy 57 %) jednoznačně nejvíce zaujala.

Pracovní list č. 5 – Jak dostala Macocha své jméno

Hodnocení pracovních listů pedagogy

Na základě výsledků šetření (viz strukturovaný rozhovor pro pedagogy – otázka č. 1) bylo zjištěno, že tento pracovní list zařadili všichni respondenti do předmětu český jazyk a čtení. Paní učitelky hodnotily pracovní list opět pozitivně. Jediné, co se jim jevilo obtížné na přípravu, byla hra „Jahodový slovolam“. Dle uvedených poznámek by ocenily, kdyby jahody se slovy byly oboustranně připraveny pro tisk.

Tabulka 5 - Vyhodnocení pracovního listu 5 pedagogy

	Časová dotace		Nejvhodnější cvičení	Nevhodná cvičení
	Vyhovující	Časově náročné		
Vyučující 1		X	1.	hra
Vyučující 2	X		hra	1.
Vyučující 3		X	vše	-
Vyučující 4		X	1.	-
Vyučující 5	X		vše	-

Vyučující č. 4 – „*Tento pracovní list se dětem velmi líbil. Pracovaly samostatně a s chutí.*“

Vyučující č. 3 – „*Děti hodně pobavilo cvičení 3, užily si u něj hodně legrace a hodinu to zpestřilo.*“

Vyučující č. 2 – „*Cvičení 1, hledání vesnice Vilémovice, bych úplně odstranila, nebo doplnila mapou.*“

Hodnocení pracovních listů žáky

Z tohoto pracovního listu hodnotili žáci velmi kladně cvičení týkající se správné rodiny (cvičení 3). Uvedli, že jim to připadalo legrační a zasmáli se u toho. Dále je zaujala hra „Jahodový slovolam“. Žáci byli rádi, že mohou spolupracovat a nemusí sedět v lavici.

Shrnutí

Na základě šetření bylo zjištěno, že u tohoto pracovního listu se názory na konkrétní cvičení u žáků i pedagogů shodují. Obě strany zaujala stejná cvičení.

Pracovní list č. 6 – Smysly

Hodnocení pracovních listů pedagogy

U tohoto pracovního listu dvě paní učitelky konstatovaly, že domácí příprava na ochutnávky byla časově náročná. Tento pracovní list by všechny učitelky zařadily do předmětu prvouka, nebo člověk a jeho svět.

Tabulka 6 - Vyhodnocení pracovního listu 6 pedagogy

	Časová dotace		Nejvhodnější cvičení	Nevhodná cvičení
	Vyhovující	Časově náročné		
Vyučující 1	X		ochutnávka, 1.	-
Vyučující 2	X		ochutnávka	-
Vyučující 3	X		-	-
Vyučující 4	X		vše	-
Vyučující 5	X		vše	-

Vyučující č. 1 – „U cvičení 3 jsou některá slova v pytlích zavádějící.“

Hodnocení pracovních listů žáky

Celkem 35% žáků hodnotilo také velmi pozitivně pracovní list s názvem „Smysly“. Nejvíce je zaujala praktická ukázka a ochutnávka pamlsků, při níž si žáci vyzkoušeli smysly lidského těla.

Shrnutí

Na základě šetření bylo zjištěno, že žáky nejvíce zaujalo ochutnávání a praktické zkoušení smyslů. Tedy cvičení, které bylo pro pedagogy nejobtížnější na domácí přípravu.

7.2 Hodnocení práce ze strany žáků

Výzkumného šetření se zúčastnilo 5 pilotních tříd. Jednalo se celkem o 68 žáků třetích ročníků základních škol na Frýdlantsku. Zpětnou vazbu ze strany žáků jsem získala na základě předem vytvořené ankety a hodnotící hodiny, která proběhla po odpilotování všech pracovních listů (viz kapitola 6.3).

Výsledky šetření jsou vyhodnoceny pomocí tabulek. Poslední tabulka obsahuje souhrnné vyhodnocení, v němž jsou zahrnuty odpovědi všech zúčastněných respondentů. Každý žák měl možnost označit jednu nebo více odpovědí u první a druhé anketní otázky.

1. Která hodina se ti nejvíce líbila?

Zhodnocení otázky je uvedeno již v kapitole 7.1

2. Co tě nejvíce bavilo na hodinách s Oskarem?

Tabulka 7 – Vyhodnocení anketní otázky č.2

	Bavily mě hry	Líbila se mi cvičení v pracovních listech	Mohli jsme pracovat společně	Jiné
Počet žáků	30	32	12	0

U této otázky měli respondenti volbu z jedné či více odpovědí. Na základě vyhodnocení jsem došla k názoru, že 44% žáků zaujaly hry a 47% cvičení v pracovních listech. Ne v každém pracovním listu byla herní aktivita uvedena. Je možné, že někteří žáci práci v pracovních listech pojali taktéž jako hru (např.: jednosměrky, tajenky a šifry).

Celkem 18% žáků reagovalo na otázku odpovědí, že je bavilo pracovat společně. Setkala jsem se však se skupinou čtyř žáků, kteří kolektivní práci nezvládli. Ti následně hodnotili hodinu, jako nezdařilou.

3. Byla nějaká hodina, která se ti nelíbila?

Zhodnocení otázky je uvedeno již v kapitole 7.1 (pracovní list na téma svátky).

4. Co ses díky hodinám s Oskarem dozvěděl nebo naučil nového?

Odpovědi žáků byly velice různorodé, proto je budu opět uvádět v bodech.

- Nové informace ohledně svátků u nás i v jiných částech světa.
- V bajkách vystupují zvířata, která mají lidské vlastnosti.
- Pověsti nejsou pravdivé.
- Jak dostala Macocha své jméno.
- Vyjmenovat všechny smysly.
- Zazpívat českou hymnu.
- Spolupracovat s ostatními.
- Vyhledávat informace v textu.

5. Chtěl bys ještě někdy další hodinu s Oskarem?

Na tuto otázku reagovali žáci velmi pozitivně. Celkem 100% jich odpovědělo na otázku tak, že by ještě někdy hodinu s Oskarem uvítali.

7.3 Výsledky strukturovaného rozhovoru

Rozhovor byl proveden během měsíce června s pěti respondentkami z vybraných základních škol (viz kap. 6.4). Některé z odpovědí jsou vyhodnoceny pomocí tabulky, za účelem lepší přehlednosti výsledků.

1. Do jakých vyučovacích předmětů jste nejčastěji pracovní listy zařazoval(a)?

Tato otázka byla vyhodnocena již v kapitole 7.1

2. Jakým způsobem reagovali žáci na práci v pracovních listech?

Tabulka 8 – Vyhodnocení otázky č.2 ze strukturovaného rozhovoru

	Všichni žáci pracovali aktivně	Více jak polovina žáků pracovala aktivně	Méně než polovina žáků pracovala aktivně	Jiné
Počet vyučujících	2	3	0	0

Ve třech pilotních třídách pracovalo více jak 50% žáků aktivně. Ani jeden z vyučujících se nesetkal s tím, že by žádný ze žáků nepochopil zadání a zaujímal negativní postoj k práci s pracovními listy. Naopak u dvou tříd dospěli pedagogové k názoru, že aktivní byli všichni žáci.

3. Byly pro žáky pracovní listy a aktivity v příručce pro učitele dostatečně motivující?

Tabulka 9 – Vyhodnocení otázky č.3 ze strukturovaného rozhovoru

	Ano, byly dostatečně motivující	Ne, nebyly dostatečně motivující	Ano, ale jen některé
Počet vyučujících	5	0	0

Všech pět respondentů uvedlo, že pracovní listy byly pro žáky dostatečně motivující.

4. Přibližně do jaké míry chápali žáci Vaší třídy zadání jednotlivých úkolů?

Na základě výpovědí všech respondentů bylo zjištěno, že žáci chápali zadání jednotlivých úkolů přibližně na 80%. Na této odpovědi se shodli všichni vyučující.

5. V čem vidíte přínos projektu do vyučování pro Vás? Uved'te konkrétní možnosti?

Všech pět respondentů uvádí ve svých výpovědích, že celý sborník „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“ je přínosným materiálem.

Byly zaznamenány tyto výroky:

- častá obměna práce
- aktivní zapojení všech žáků ve třídě
- pracovní listy a hry zpestří hodinu
- zpětná vazba, zda žáci čtou pozorně a s porozuměním, orientace v textu
- práce ve skupinách prohlubuje vzájemné vztahy a spolupráci
- žáci získávají nové poznatky zábavnou formou
- žáci rádi pomáhají s učením malému človíčkovi Oskarovi
- hotový materiál s možností okamžitého použití

6. V čem vidíte přínos projektu do vyučování pro žáky? Uved'te konkrétní možnosti.

Tři vyučující uvedly v rozhovoru, že pro žáky je tento materiál vhodný, jelikož mají možnost vyzkoušet si několik různých způsobů práce a her v hodině, které jsou pro ně zábavné a zároveň přínosné k rozvoji čtení s porozuměním. Vyučující č. 2 uvedla, že přínosem je také vzájemná spolupráce, orientace v textu a nabytí nových vědomostí v oblasti čtení.

7. Doporučil(a) byste sborník svým kolegům a proč?

Pět z pěti respondentů reagovalo na otázku tak, že by sborník svým kolegům určitě doporučilo. Tři vyučující udali za důvod, že se jedná o vhodný materiál pro inspiraci, který je doplněn i řešením, které usnadní přípravu. Lze ho použít v plné šíři nebo vybrat pouze materiál dle právě probíraného učiva. Dle jedné paní učitelky je materiál pro pedagogy připraven srozumitelně a jednoduše.

7.4 Diskuse

Všechny pracovní listy byly hodnoceny pěti vyučujícími základních škol. Dle poznámek pedagogů se u 50% pracovních listů objevily problémy s časovou dotací. Splnění úkolu a četba ukázek přesahovala často až na dvě vyučovací hodiny. Pokud by žáci dostali ještě více prostoru k diskusi, nebylo by možné všechna cvičení zpracovat. Dalším problémem, který se projevil v otázce času, byly didaktické hry. Některé třídy nebyly zvyklé na tento druh výuky.

Pedagogové hodnotili celý sborník velmi kladně. V celkovém hodnocení se nenašlo žádné cvičení, které by bylo hodnoceno všemi učitelkami jako nevhodné. Připomínky pedagogů se týkaly spíše obtížnosti cvičení a drobných úprav. V tomto případě je to velice individuální a to z hlediska schopností konkrétních žáků a přístupu pedagoga.

Téměř všechny paní učitelky byly velmi vstřícné a k tomuto šetření se postavily zodpovědně. Je však třeba zmínit jednu negativní zkušenost. U jedné z pilotních tříd došlo k tomu, že vyučující i přesto, že účast na šetření přislíbila, zpětnou vazbu nedodala. Při osobní schůzce byly paní učitelce předány materiály (zpracovaný sborník pracovních listů) jak v písemné, tak též v elektronické podobě. Paní učitelka byla ráda za další zdroj, který bude moci využít ve výuce a tvrdila, že s žáky pracují podobným stylem. Po prvním telefonátu na konci května sdělila, že prozatím nestihla s třídou všechny pracovní listy odpilotovat, proto jsme se domluvili na dalším telefonátu před koncem školního roku. Na základě druhého telefonátu sdělila, že i přes veškerou snahu vyučující se nepodařilo k práci s pracovními listy žáky dostatečně namotivovat a ti nejenže odmítli s pracovními listy pracovat, ale také nechtěli vyplnit anketu, která pro ně byla předem připravena. Jediným materiálem, který paní učitelka zpětně poskytla, byl písemně doplněný strukturovaný rozhovor, který se s ostatními pedagogy uskutečnil ústně. Její reakce na vytvořený sborník byla velmi negativní.

Závěr

Čtenářská gramotnost je v současné době často diskutovaným tématem. Na základě výsledků výzkumu PISA z roku 2009 bylo zjištěno, že čeští žáci v této oblasti výrazně zaostávají za průměrným výsledkem jejich vrstevníků z členských zemí. Výsledek českých žáků, se však v období od roku 2009 do roku 2012 výrazně zlepšil, tudíž se žáci po období neustálého zhoršování nacházejí opět na úrovni výsledku z roku 2000. To znamená, že se český žák nachází mírně pod průměrným výsledkem.

Teoretická část této práce se zabývá blíže problematikou čtenářské gramotnosti. V první kapitole jsem se soustředila na pojetí a možnosti ve výuce prvopočátečního čtení a okrajově jsem zmínila základní metody výuky včetně té, která je v současném školství běžná. Dále se věnuji aktuálním problémům v didaktice prvopočátečního čtení. Pro rozvoj čtenářské gramotnosti jsem využila vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět a dramatickou výchovu, která svými metodami napomáhá dosáhnout hlavních cílů vzdělávání u žáků, čímž je příprava na reálný život.

Jedním z cílů praktické části diplomové práce bylo sestavit sborník, který nese název *Přes čtení k poznání v Oskarově podání*. Při tvorbě sborníku jsem tematicky vycházela z učebnice „*Objevuji svět*“. Cílovou skupinou se stali žáci třetího ročníku základních škol. Na základě již získaných obecných poznatků vznikl zcela originální program, který obsahuje 6 metodických listů pro učitele doplněných o 6 pracovních listů pro žáky včetně jejich řešení. Metodické listy mají stejnou strukturu. Aktivity jsou rozděleny do tří částí (úvod, hlavní část, závěr) a v každé z nich je vždy obsažen odkaz na konkrétní pracovní list. Pracovní listy pro žáky obsahují vlastní ilustrace a motivaci, která je obsažena vždy nad každým cvičením.

Dalším cílem bylo ověření funkčnosti sborníku ve třetím ročníku základních škol. Do výzkumného šetření se zařadilo celkem šest ZŠ na Frýdlantsku. Program se však podařilo dokončit a ověřit jen v pěti sledovaných třídách. Na základě provedeného šetření byly zodpovězeny výzkumné otázky diplomové práce.

První otázka „*Které složky čtenářské gramotnosti pomohl sborník Přes čtení k poznání v Oskarově podání rozvíjet při realizaci výzkumného šetření?*“ Na základě

strukturovaného rozhovoru s respondenty bylo zjištěno, že program žáky dostatečně motivuje k četbě a to především aktivním zapojením žáků ve třídě, získáváním nových poznatků zábavnou formou (např. žáci rádi pomáhají človíčkovi atd.). Další složkou, kterou pomohl tento program rozvíjet, je vyhledávání informací v textu. Vyučující spatřují výhodu v tom, že tuto složku žáci mohou rozvíjet samostatně, ale také ve skupině, v níž mohou vzájemně spolupracovat a tím prohlubují i vzájemné vztahy.

Druhá otázka „*Které cvičení bylo pro žáky obtížné? V čem viděli učitelé problém?*“ Při rozhovoru s respondentkami bylo zjištěno, že hlavním problémem byla časová dotace. Některá cvičení byla pro učitele obtížná z hlediska přípravy. Mezi obtížná cvičení pro žáky učitelé zařadili výtvarné zpracování bajky a hru jahodový slovolam.

Třetí otázka „*Která z didaktických aktivit žáky nejvíce zaujala?*“ Na základě výsledků šetření ze strany žáků bylo zjištěno, že aktivity, které učitelé hodnotili jako nejvíce náročné na přípravu, se naopak žákům líbily nejvíce. Dále žáci velmi pozitivně hodnotili didaktické hry (především pohybové), přibližně polovina žáků uvedla, že je nejvíce zaujala práce v pracovních listech (šifry, osmisměrky, hádanky) a z oblasti dramatické výchovy hodnotili kladně hru v roli. Negativní ohlas ze strany žáků byl zaznamenán pouze proto, že jedna skupina žáků nedokázala spolupracovat při plnění zadaného úkolu.

Z výsledků šetření zjišťujeme, že při práci se sborníkem záleží především na přístupu každého učitele a individuálních podmínkách každé třídy. Výhodou sborníku může být i možnost využití pouze jednotlivých cvičení dle vlastního uvážení.

Tvorba této diplomové práce pro mě byla velkou zkušeností. Díky ní jsem si sama otevřela cestu k rozvoji čtenářské gramotnosti. Vytvářením pracovních listů a jejich předvýzkumem jsem si sama vyzkoušela různé druhy možností, jak mohu pracovat s textem. Ve tvorbě pracovních listů pro mé žáky pokračuji a do hodin čtení více zařazuji dramatickou výchovu a pohybové hry, které umožňují žákům vcítit se do děje. Při setkání s respondentkami jsem také získala mnoho nových poznatků. Byly mi ukázány i další možnosti práce s textem, o kterých jsem dříve nevěděla. Velkým přínosem bylo také navázání nových vztahů s učitelkami s víceletou pedagogickou praxí, které rády své poznatky předají dál.

PRAMENY A POUŽITÁ LITERATURA

- BLÁHOVÁ, K.: *Uvedení do systému školní dramatiky*. Praha: IPOS, 1996. ISBN 80-7068-070-9
- HONSNEJMANOVÁ, I.: *Realizace průřezových témat dramaticko-výchovnými metodami*. Liberec: TUL, 2013. ISBN 978-80-7372-980-6
- CHRÁSKA, M.: *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4
- JOHNOVÁ, J., ŠULCOVÁ, V., VÁGOVÁ, M.: *Objevují svět*. Liberec: Dialog, 2009. ISBN 978-80-7424-001-0
- KOLDINSKÝ, M.: *Dramatické a akční hry ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-387-0
- KOŘÍNEK, M., KŘIVÁNEK, Z. a kol.: *Didaktika prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: PedF UK, 1989. ISBN 80-7066-052-X
- KOŤÁTKOVÁ, S. a kol.: *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 81-7184-756-9
- KRAMPLOVÁ, I., POTUŽNÍKOVÁ, E.: *Jak (se) učí číst*. Praha: ÚIV, 2005. ISBN 80-211-0486-4
- KŘIVÁNEK, Z., WILDOVÁ, R. a kol.: *Didaktika prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: PedF UK, 1998. ISBN 80-86-039-55-2
- MACHKOVÁ, E.: *Jak se učí dramatická výchova*. Praha: AMU, 2007. ISBN 978-80-7331-089-9
- MARUŠÁK, R.: *Literatura v akci. Metody dramatické výchovy při práci s uměleckou literaturou*. Praha: AMU, 2010. ISBN 978-80-7331-172-8
- MARUŠÁK, R., KRÁLOVÁ, O., RODRIGUEZOVÁ, V.: *Dramatická výchova v kurikulu současné školy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-472-4
- NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H.: *Didaktika primární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1236-5
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9

- RABUŠICOVÁ, M.: *Gramotnost: staré téma v novém pohledu*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2858-0
- SANTLEROVÁ, K.: *Metody ve výuce čtení a psaní*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-85931-05-2
- SKUTIL, M. a kol.: *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7
- SPILKOVÁ, V. a kol.: *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9
- VALENTA, J.: *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1865-1
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K.: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- WILDOVÁ, R.: *Aktuální problémy didaktiky prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: PedF UK, 2002. ISBN 80-7290-103-6
- WOLF, J.: *Člověk a jeho svět*. Praha: Karlova univerzita, 1993. ISBN 80-7066-746-X
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2013. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. [vid. 1.9.2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>
- ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, 2012. *Mezinárodní šetření PISA 2012* [online]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA>
- ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, 2011. *PIRLS 2011 a TIMSS 2011 vybraná zjištění* [online]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/84d6bbdd-3110-4abf-ba68-c7bac080a502>

PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha č.1 - sborník pracovních listů s řešením „Přes čtení k poznání v Oskarově podání“

Příloha č.2 - ukázka ankety

Příloha č.3 - ukázky vypracovaných pracovních listů

**Příloha č.1 - sborník pracovních listů s řešením „Přes čtení
k poznání v Oskarově podání“**

Přes čtení k poznání v Oskarově podání

Sborník pracovních listů

Ahoj děti,

jmenuji se Oskar a přišel jsem k vám z pravěku. Moc rád bych poznával přítomnost našeho světa, a proto vás budu provázet všemi pracovními listy.

Nikdy jsem, děti nechodil do školy, a proto budu moc rád, když mi se vším pomůžete.

Váš človíček Oskar

V jaké době Oskar žil?

a) V minulosti
budoucnosti

b) V přítomnosti

c) V

Oč vás Oskar v textu prosí?

a) O trpělivost

b) O pozornost

c) O pomoc

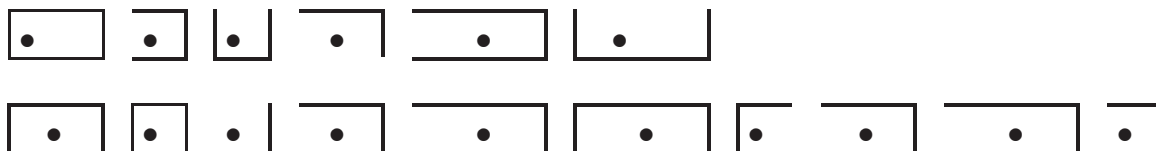
Pracovní list č.1 – Bajky

**1. Pokuste se vyluštit šifru a zjistíte, co získávají
zvířátka v bajkách**

Pomocná tabulka:

A	B	C	D	E	F	G	H	CH
I	J	K	L	M	N	O	P	Q
R	S	T	U	V	W	X	Y	Z

Šifra:

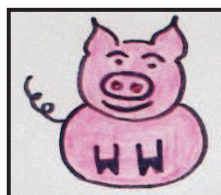

Řešení šifry:

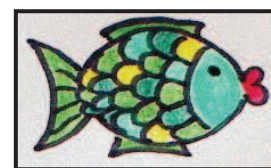
2. Přiřaď obrázek zvířete ke
správnému přirovnání tak, jak to
dělá Oskar

Líný, jako _____.

Chytrý, jako _____.

Je jako _____ ve vodě.

Chudý, jak kostelní _____.

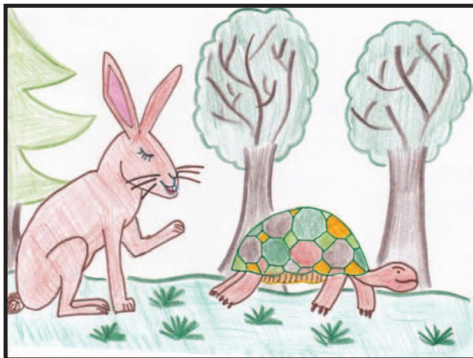
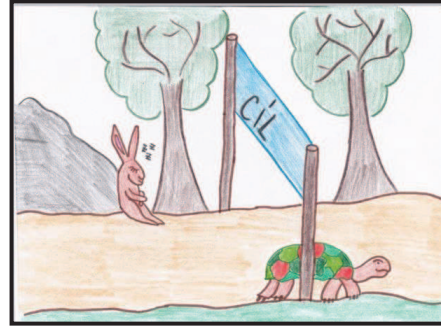
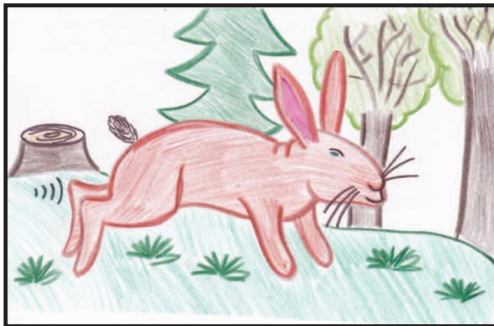
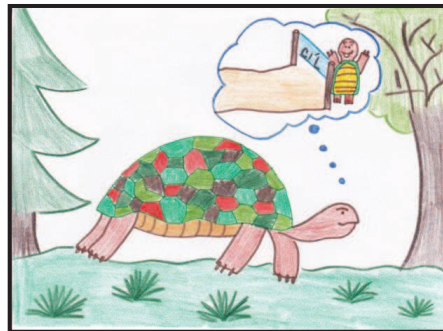
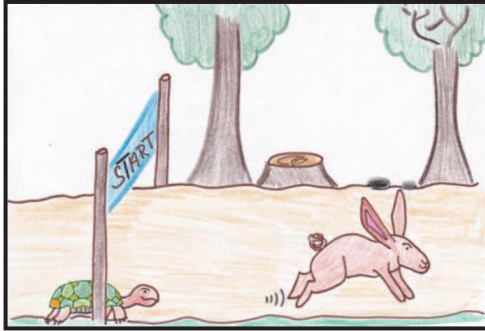
Špinavý, jako _____.

Teda děti, ten náš Oskar, našel knihu a nevěděl, k čemu slouží. Chtěl to zjistit sám a omylem mu vypadalo několik stránek a pomíchaly se mu obrázky. Myslíte, že mu můžete pomoci zjistit, jak se děj bajky správně odehrál?

3. Očíslujte obrázky, tak jak děj skutečně proběhl.

Poučení: Pokud jsi vytrvalý, dosáhneš cíle i pomalu.

A máme tu děti druhou bajku. Jmenuje se krab a jeho matka. Vy už číst umíte, ale náš malý kamarád Oskárek ne. Proto porozumí textu pouze díky vám.

4. Nakreslete do rámečku obrázky podle toho, co se v textu odehrává.

1.	2.
Krab žil se svou matkou na dně moře. Matka byla na svého syna velmi pyšná, ale ustavičně ho nabádala, aby byl ještě lepší.	Jednoho rána si všimla, že její malý krab běží po mořském dně bokem, stejně jako ostatní krabi.
3.	4.
„Byla bych ráda, kdybys chodil rovně,“ řekla mu. „Vypadalo by to lépe.“	„Budu matko, ale až mi ukážeš, jak,“ odpověděl jí syn. Krabí matka to zkusila, ale zjistila, že jinak než bokem chodit neumí.

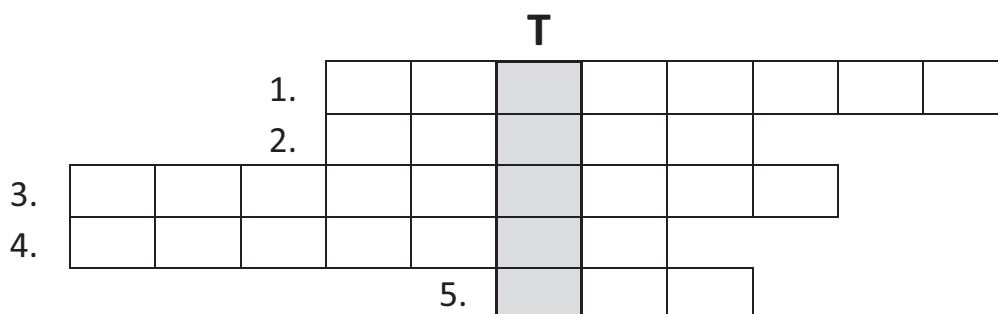
Poučení: Nikoho nelze kritizovat za to, za co nemůže.

Pracovní list č.2 – Horymírův skok

Koukejte děti na Oskara, našel si nového kamaráda. Jeho jméno zjistíte, když vyluštíte tajenku.

Tajenka :

1. Na kterém hradě se konal soud?
2. Čeho bylo v zemi nedostatek?
3. Za vlády kterého knížete se rolníci vzbouřili?
4. Jak se jmenoval zeman z Neumětel?
5. Které zvíře bylo přítelem zemana z Neumětel?

Tajenka:.....

Oskar se živí tak, že sbírá kořínky a loví mamuty. Naši rodiče náš zase živí tak, že chodí do svého zaměstnání a za vydělané peníze nakoupí potraviny.

Co bylo způsobem obživy:

horníků:

rolníků:

Vylušti šifru, vzniklé slovo přečti pozpátku :

Příklad: DŮL+PATA+HORYMÍR+BŘEH=DARH → HRAD

OVES+VLÁDA+SEDLÁK+ŽELEZO+ŽÁDOST=.....

CÍN+SEDLO+LIDÉ+TVRZENÍ+HLASEM+OZBROJENEC=.....

TĚŽBA+PAST+ÚSKOK=.....

DOMOV+MUČÍRNA+SKOK+VLAST=.....

Oskarovi to nedalo a vydal se po stopách horníků a zlatokopů. Zkus to také a hledej v osmisměrce slova z textu.

Osmisměrka:

Najdi slova a zjistíš, jaký byl Horymírův skok.

kůň, horník, zlato, důl, Horymír, přítel, sedlo, soud, skok, hora

H	O	R	N	Í	K	P
S	O	U	D	Ů	O	Ř
Z	T	R	Ň	Á	K	Í
Z	A	H	Y	R	S	T
A	L	L	O	M	Č	E
N	Z	Ů	Ý	R	Í	L
O	L	D	E	S	A	R

Řešení: _____

Pracovní list č. 3 – Svátky

1. Přečti si krátký text o Vánocích a doplň vynechaná slova, která ti Oskar připravil do nabídky:

Na Štědrý den pod _____, objevil jsem krásný _____.
_____ je pohromadě, _____ stále ve _____, všichni
už se těšíme, až půjdeme na _____. Postavíme _____, a i
když nám roztaje, toto byly krásné svátky, tak ať to tak _____!

Nabídka: dar, sněhulák, stromečkem, saně, rodina, vaně, kapr, zůstane

2. Najdi ve větách ukrytá slova, které se týkají Vánoc:

Příklad: Malé zvířátko **ledy** nepřeskočilo.

Maminka pravila, že nás má ráda.

Před dovolenou musím povoz dobarvit.

Detektiv prohledá rekreační chatu.

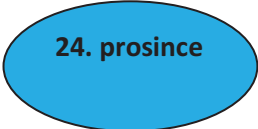

Komtesa láteřila na služebnou.

Sokol ovoce nechtěl.

Ten kuchař je mistr omáček.

3. Přiřaď svátkům správná data:

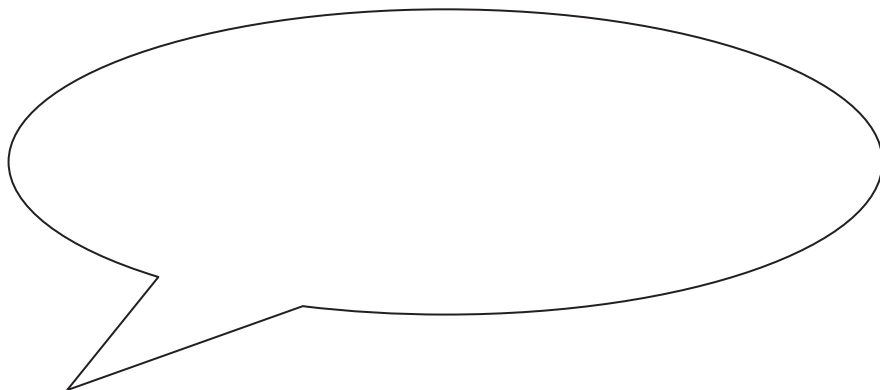
 Štědrý den	 Nový rok	 Svátek práce	 Den české státnosti
 28. září	 24. prosince	 1.ledna	 1.května

Oskar má děti z Vánoc velikou radost. Teď už se na ně bude těšit každý rok, stejně jako vy. Podívejte se jaký dárek by mu udělal největší radost. Přál by si mít kamarádku z pravěku, stejnou jako je on, aby nebyl sám. To by pro něj byl ten nejhezčí dárek.

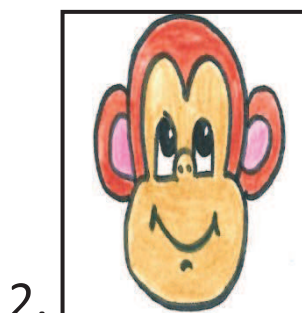
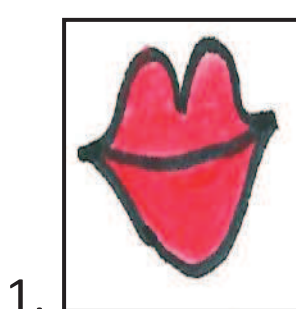
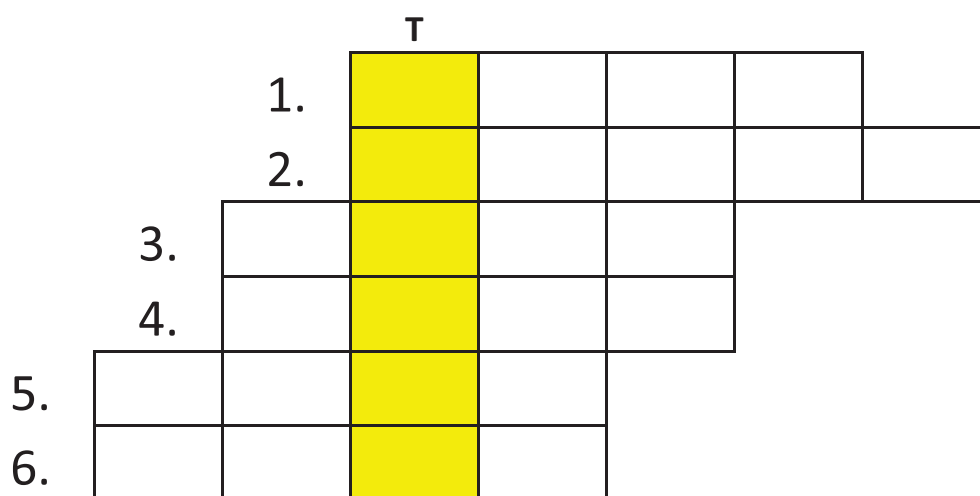
Jaký vánoční dárek by se líbil vám?

4. Představte si, že si můžete vybrat jen jeden jediný dárek, nebyl by jen tak obyčejný, jako je například panenka, nebo autíčko. Byl by výjimečný, jako například Oskarova kamarádka. Nakreslete ho do své myšlenky.

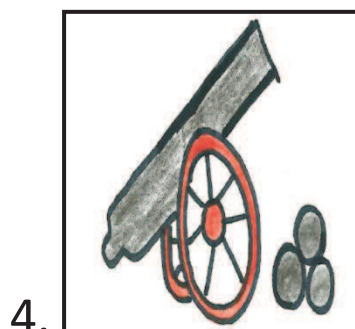

Pracovní list č. 4 – Golem

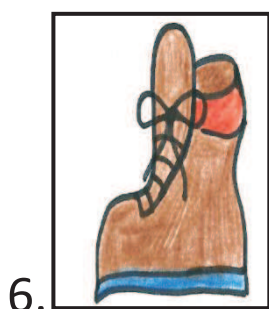
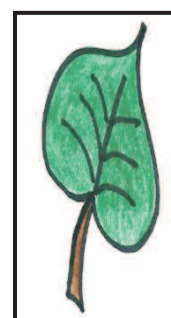
1. Tajenka:

3.

5.

2. Urči, zda je tvrzení pravdivé či nikoliv. Když budeš určovat správně, rozluštíš ukrytou hádanku:

	PRAVDA	Lež
1. Golem byl vytvořen z hlíny.	R	U
2. Bez kouzelného písku neobživne.	S	A
3. Rabín byl vdovec.	O	B
4. Golem měl velkou sílu.	Í	K
5. Golem vznikl za vlády Ferdinanda I.	D	N
6. Golem byl vytvořen, aby bojoval.	M	L
7. Golem byl zničen, protože mohl být nebezpečný.	Ö	P
8. Golem neuměl lovit ryby.	Z	W

Řešení:

Teda děti, Oskar to zase popletl a potřebuje poradit. V textu se objevuje vždy jedna chyba, pomůžeš ji Oskarovi opravit?

3. Najdi a oprav chyby v textu:

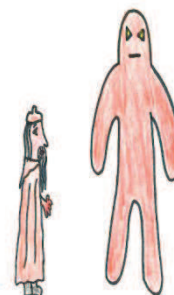
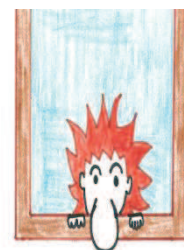
Pověst vypráví o tom, jak učený Rudolf II. uhnětl na břehu Vltavy z hlíny Golema.

Golem se podobal čertovi, neuměl však číst. Rabín Löw ho přivedl do města a představil ho ženě.

Golem obživil vždy, když mu rabín vložil do úst kouzelný prach.

Žena poslala Golema, aby nosil vodu a sama šla na procházku.

Golem málem zaplavil ulice. Hromadila se v něm obrovská zloba.

4. Nakresli, jak si asi Rabín Löw představoval Golema:

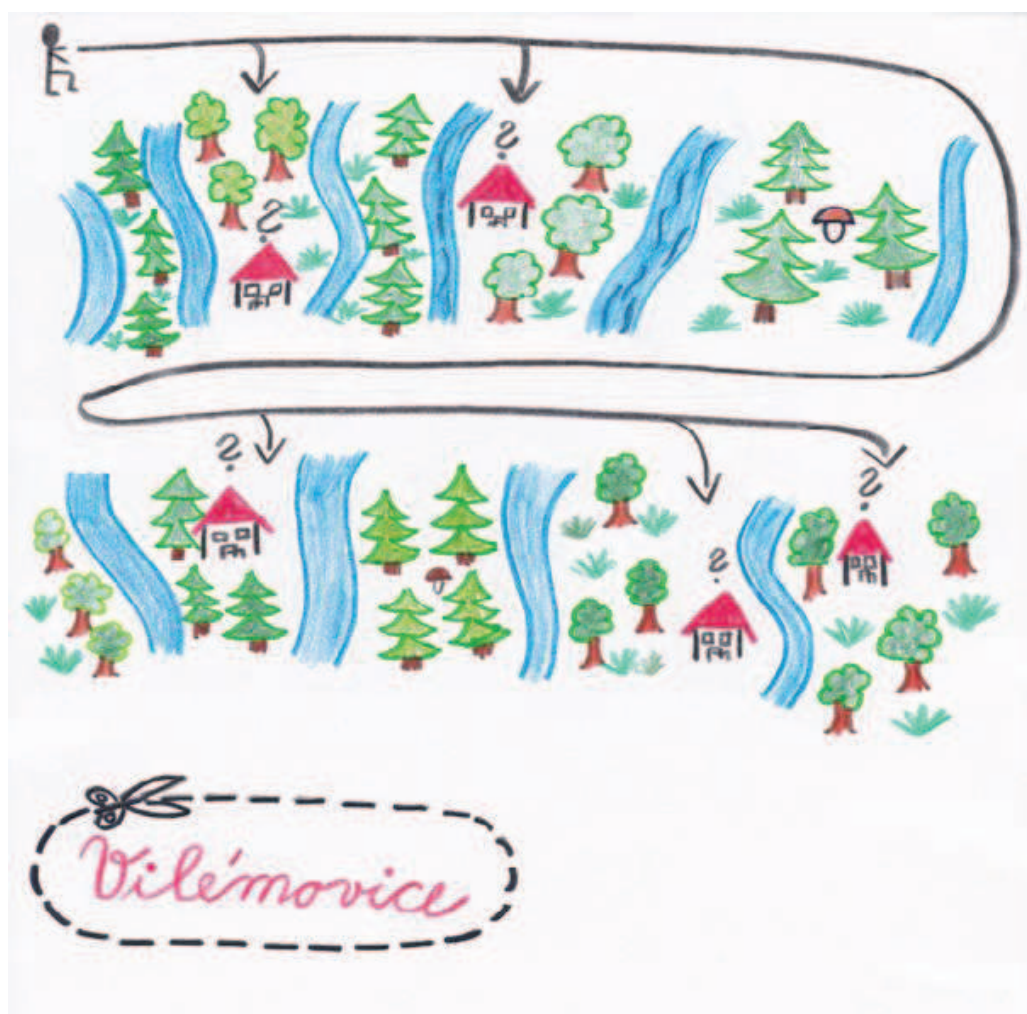

Pracovní list č. 5 – Jak dostala Macocha své jméno

1. Hledání vesnice Vilémovice

Náš malý kamarád Oskar hledal vesnici Vilémovice, ale cestou se ztratil. Pomůžete mu najít tu správnou dědinu.

Legenda:

Řeka

Vesnice

Les

2. Která z vět je pravdivá

Dokážete s Oskarem vyhledat pravdivé věty z naší pověsti a vyluštit tak hádanku? V hádance se skrývá vlastnost. Dokážeš říct, komu tato vlastnost patřila?

Za pravdivými větami vybarvi příslušné písmeno v řádku. Pokud budeš mít všechny odpovědi správné, vyjde ti tajenka.

Chlapec s otce žili ve vesnici, která se jmenovala Novákovice.	K
Otec nechtěl žít se synem sám, proto si našel novou ženu a pro chlapce matku.	D
Žena se bála, že bude potrestána za svůj čin, a proto utekla ze vsi.	T
Macecha neměla chlapce moc ráda, proto se rozhodla, že se ho zbaví.	Ů
V lese se nacházela propast, která byla hluboká, studená a na samé dno ani nedohlédneš.	V
Macecha věděla, že sedlák má rád maliny, proto se vydali s chlapcem do lesa.	S
Macecha chlapce strčila do propasti a rychle utekla.	Ě
Chlapce zachránili stateční dělníci, kteří šli kolem propasti domů.	R
Chlapec vše řekl otci a ten nechal za trest hodit macechu do propasti.	L
Macecha si byla vědoma svého hrůzného činu a ze strachu z trestu sama skočila do propasti.	A

Tajenka: _____

3. Která rodina se chová správně?

A máme tady další úkol. Podívejte, Oskar nám zde přichystal 2 texty týkající se rodiny. Jen v jednom textu se však objevuje správné chování všech jejích členů. Správný text označ vybarvením obličeje.

Když přijdu ze školy, maminka mi zkontroluje známky a zeptá se mě, jak jsem se měl. Tatínek je ještě v práci. Pomůžu mamince s nádobím a udělám si úkoly, abychom si mohli jít hrát ven s bráškou. Když přijdeme z venku, převlíkneme se a umyjeme si ruce. Tatínek přichází z práce. Celá rodina večeří jídlo, které maminka připravila.

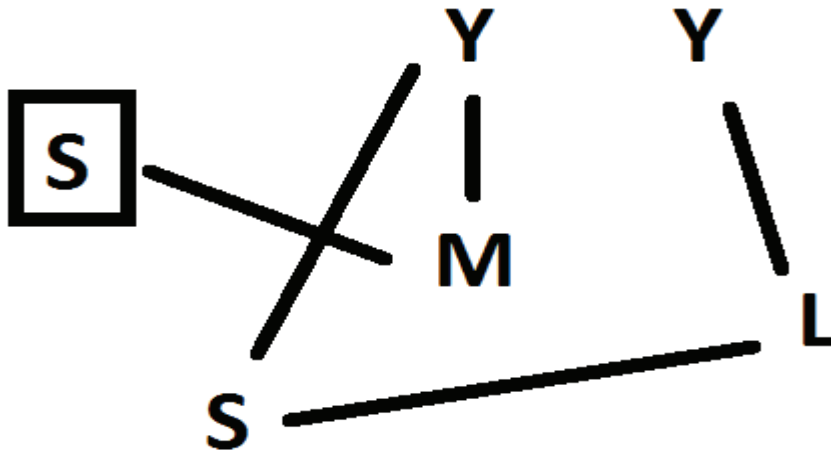

Když přijdu z práce, maminka mi zkontroluje peníze a zeptá se mě, jak jsem se měl. Tatínek je ještě ve škole. Mamince s ničím nepomáhám, jen si udělám pohodlí. Bráška běhá celý den venku, nechodí ani na oběd. Tatínek přichází ze školy až večer, maminka mu nadává za špatné známky.

Pracovní list č. 6 - Smysly

1. Zapiš písmena, jak jdou po sobě do rámečku:

--	--	--	--	--	--

2. Básnička plná smyslů:

Vypiš rýmy:

Byl vám jeden malý

_____ a _____

ten měl , jako hrom.

Slyšel každou ,

_____ a _____

jak jí kručí v bříšku.

Kousek by si dala,

jen kdyby ho ucítla.

3. Zakroužkuj v jednotlivých pytlích, co můžeš vnímat daným smyslem. Správné odpovědi zakroužkuj

The image shows five paper bags, each with a sensory label and a list of objects. The bags are arranged in three rows: two in the top row, two in the middle row, and one centered in the bottom row.

- Top-left bag:** Label: SLUCH (Hearing). Objects: PTÁK (Bird), GUMA (Rubber), KVĚT (Flower), CITRÓN (Lemon), HUDBA (Music).
- Top-right bag:** Label: CHUŤ (Taste). Objects: JABLKO (Apple), CUKR (Sugar), HŮL (Stick), ZPĚV (Singing), SŮL (Salt).
- Middle-left bag:** Label: ČICH (Smell). Objects: RŮŽE (Rose), AUTO (Car), MOUCHA (Fly), VOŇAVKA (Scent), ŽIDLE (Chair).
- Middle-right bag:** Label: ZRAK (Sight). Objects: MOTÝL (Butterfly), SŮL (Salt), SLADKOST (Sweetness), STŮL (Table), VŮNĚ (Scent).
- Bottom bag:** Label: HMAT (Touch). Objects: MED (Honey), KÁMEN (Stone), DÍTĚ (Child), CHUŤ (Taste), MODRÁ (Blue).

4. Vyber z tabulky smysl, který Oskar v daném obrázku využívá a zapiš jej do rámečku

HMAT

CHUŤ

ZRAK

ČICH

Přes čtení k poznání v Oskarově podání

Řešení pracovních listů

Pracovní list č.1 – Bajky

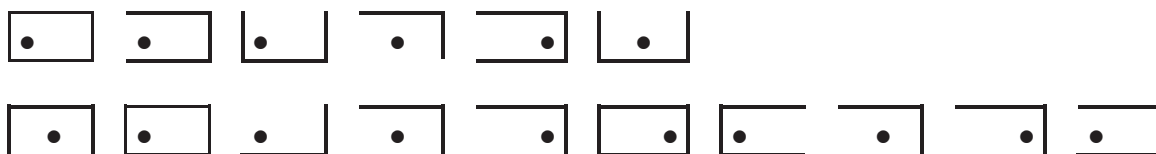
Řešení

1. Pokuste se vyluštit šifru a zjistíte, co získávají zvířátka v bajkách

Pomocná tabulka:

A	B	C	D	E	F	G	H	CH
I	J	K	L	M	N	O	P	Q
R	S	T	U	V	W	X	Y	Z

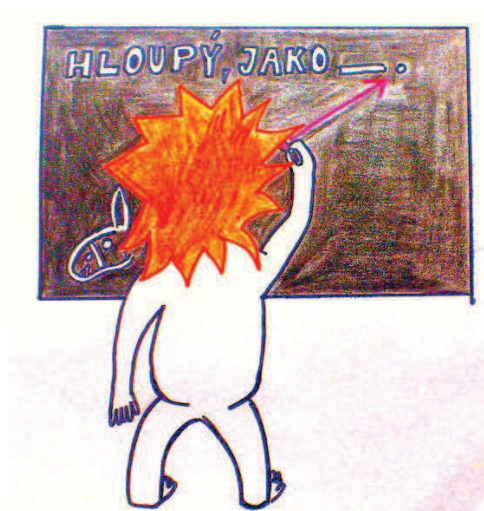
Šifra:

Řešení šifry:

Lidské vlastnosti

2. Přiřaď obrázek zvířete ke
správnému přirovnání
tak, jak to dělá Oskar

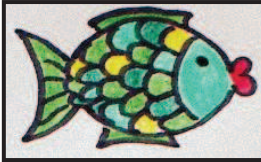
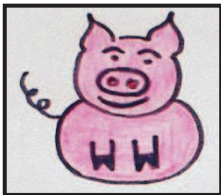
Líný, jako _____.

Chytrý, jako _____.

Je jako _____ ve vodě.

Chudý, jak kostelní _____.

Špinavý, jako _____.

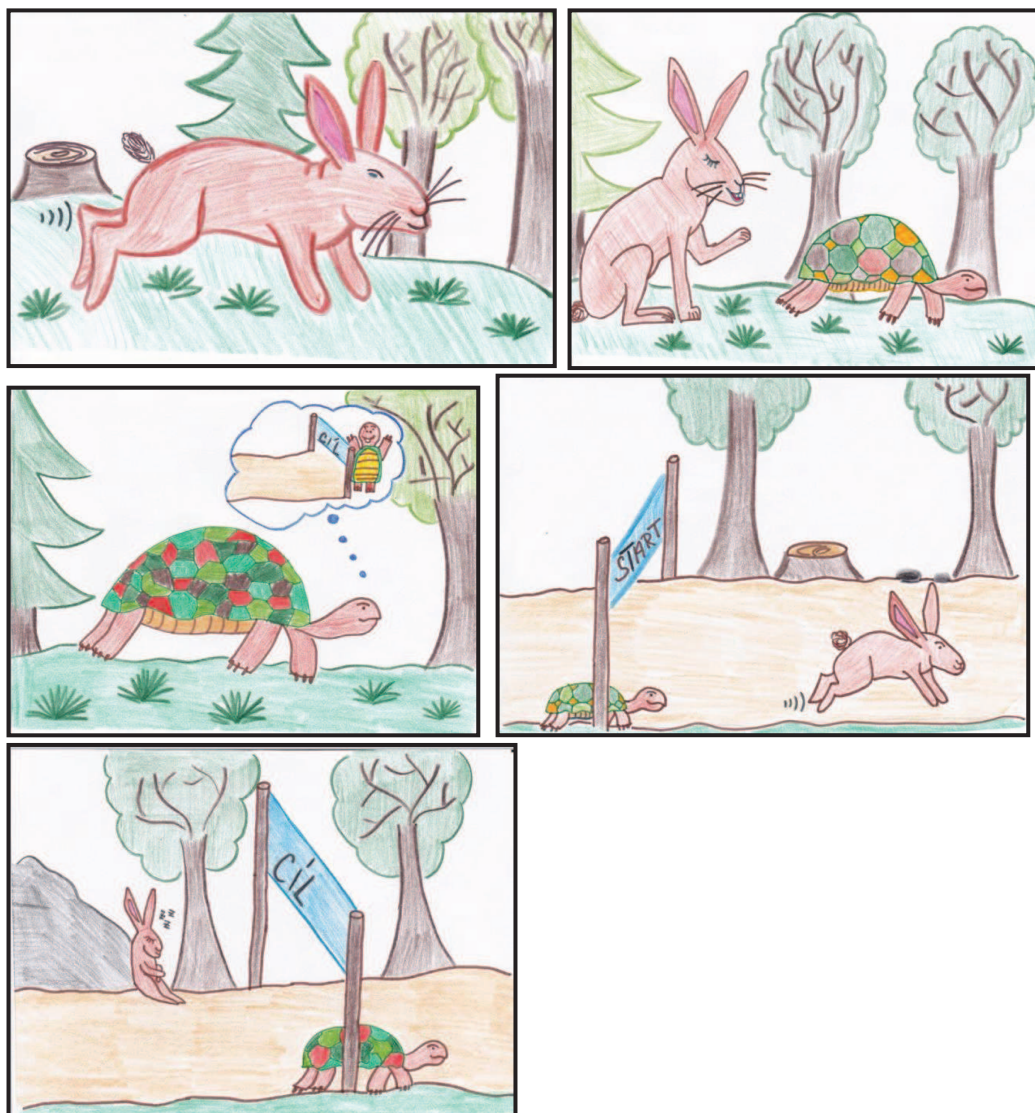
The image shows five matching pairs connected by colored lines:

- Líný, jako _____ (Yellow line) connects to the pig.
- Chytrý, jako _____ (Green line) connects to the fish.
- Je jako _____ ve vodě. (Blue line) connects to the caterpillar.
- Chudý, jak kostelní _____ (Orange line) connects to the mouse.
- Špinavý, jako _____ (Red line) connects to the fox.

Teda děti, ten náš Oskar, našel knihu a nevěděl, k čemu slouží. Chtěl to zjistit sám a omylem mu vypadalo několik stránek a pomíchaly se mu obrázky. Myslíte, že mu můžete pomoci zjistit, jak se děj bajky správně odehrál?

3. Očíslujte obrázky, tak jak děj skutečně proběhl.

Poučení: Pokud jsi vytrvalý, dosáhneš cíle i pomalu.

A máme tu děti druhou bajku. Jmenuje se krab a jeho matka. Vy už číst umíte, ale náš malý kamarád Oskárek ne. Proto porozumí textu pouze díky vám.

4. Nakreslete do rámečku obrázky podle toho, co se v textu odehrává.

1.	2.
<p>Krab žil se svou matkou na dně moře. Matka byla na svého syna velmi pyšná, ale ustavičně ho nabádala, aby byl ještě lepší.</p>	<p>Jednoho rána si všimla, že její malý krab běží po mořském dně bokem, stejně jako ostatní krabi.</p>
3.	4.
<p>„Byla bych ráda, kdybys chodil rovně,“ řekla mu. „Vypadalo by to lépe.“</p>	<p>„Budu matko, ale až mi ukážeš, jak,“ odpověděl jí syn. Krabí matka to zkusila, ale zjistila, že jinak než bokem chodit neumí.</p>

Poučení: Nikoho nelze kritizovat za to, za co nemůže.

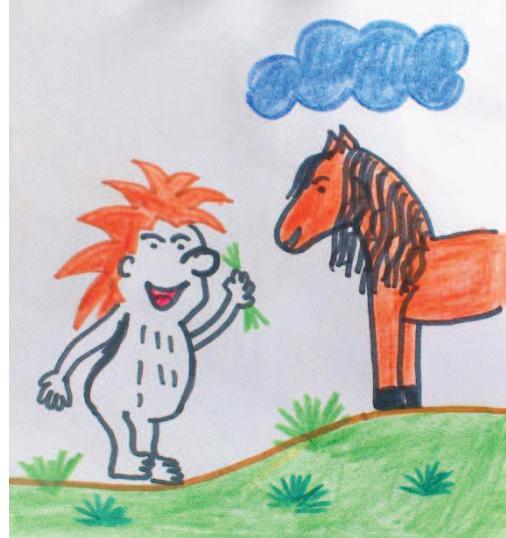
Pracovní list č.2 – Horymírův skok

Řešení

Koukejte děti na Oskara, našel si nového kamaráda. Jeho jméno zjistíte, když vyluštíte tajenku.

Tajenka :

1. Na kterém hradě se konal soud?
2. Čeho bylo v zemi nedostatek?
3. Za vlády kterého knížete se rolníci vzbouřili?
4. Jak se jmenoval zeman z Neumětel?
5. Které zvíře bylo přítelem zemana z Neumětel?

T

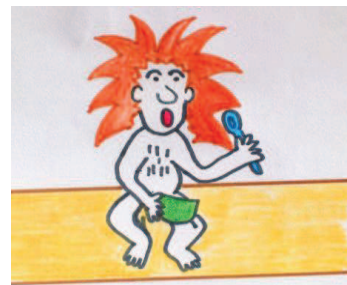
1.	V	Y	Š	E	H	R	A	D	
2.	CH	L	E	B	A				
3.	K	Ř	E	S	O	M	Y	S	L
4.	H	O	R	Y	M	Í	R		
					5.	K	Ů	Ň	

Oskar se živí tak, že sbírá kořínky a loví mamuty. Naši rodiče náš zase živí tak,

že chodí do svého zaměstnání a za vydělané peníze nakoupí potraviny.

Co bylo způsobem obživy:

Horníků: dolování zlata, stříbra, mědi, cínu, olova, železa

rolníků: pěstování na polích

Vylušti šifru, vzniklé slovo přečti pozpátku :

Příklad: DŮL+CHATA+HORYMÍR+BŘEH=DARH → HRAD

OVES+VLÁDA+SEDLÁK+ŽELEZO+ŽÁDOST=OLDES → SEDLO

CÍN+SEDLO+LIDÉ+TVRZENÍ+HLASEM+OZBROJENEC=CEDZEJ → JEZDEC

**TĚŽBA+PAST+ÚSKOK=TAK
→ KAT**

**DOMOV+MUČÍRNA+SKOK+VLAST=DUOS
→ SOUD**

Oskarovi to nedalo a vydal se po stopách horníků a zlatokopů. Zkus to také a hledej v osmisměrce slova z textu.

Osmisměrka:

Najdi slova a zjistíš, jaký byl Horymírův skok.

kůň, horník, zlato, důl, Horymír, přítel, sedlo, soud, skok, hora

H	O	R	N	Í	K	P
S	O	U	D	Ů	O	Ř
Z	T	R	Ň	Á	K	Í
Z	A	H	Y	R	S	T
A	L	L	O	M	Č	E
N	Z	Ů	Ý	R	Í	L
O	L	D	E	S	A	R

Řešení:

Pracovní list č. 3 – Svátky

Řešení

1. Přečti si krátký text o Vánocích a doplň vynechaná slova, která ti Oskar připravil do nabídky:

Na Štědrý den pod stroměček, objevil jsem krásný dar. Rodina je pohromadě, kapr stále ve vaně, všichni už se těšíme, až půjdeme na saně. Postavíme sněhuláka, a i když nám roztaje, toto byly krásné svátky, tak ať to tak zůstane!

Nabídka: dar, sněhulák, stroměčkem, saně, rodina, vaně, kapr, zůstane

2. Najdi ve větách ukrytá slova, které se týkají Vánoc:

Příklad: Malé zvířátko **ledy** nepřeskočilo.

Mamin**ka** **pravila**, že nás má ráda.

Před dovolenou musím povoz **dobarvit**.

Detektiv prohledá **rek**reační chatu.

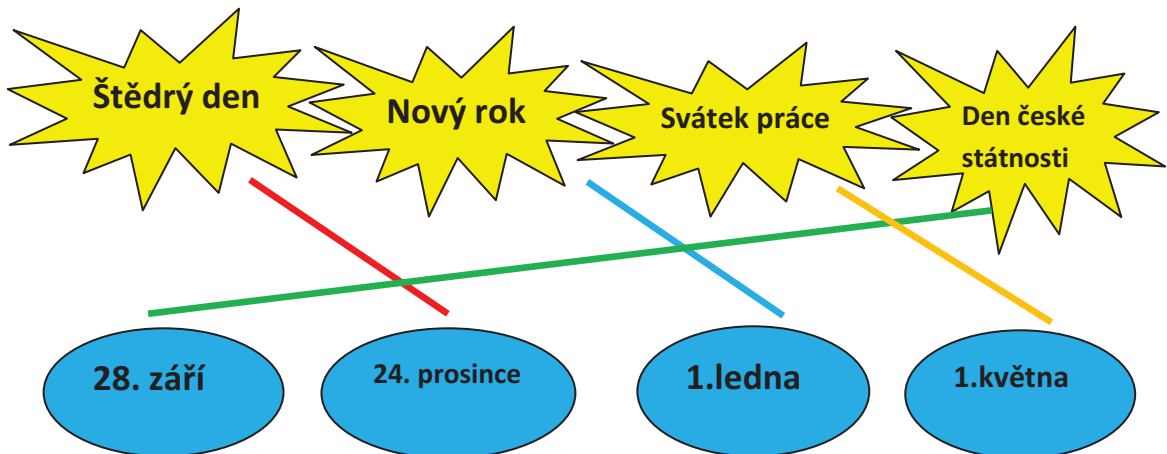
Komtesa **láteřila** na služebnou.

Sokol **ovoce** nechtěl.

Ten kuchař je mistr **omáček**.

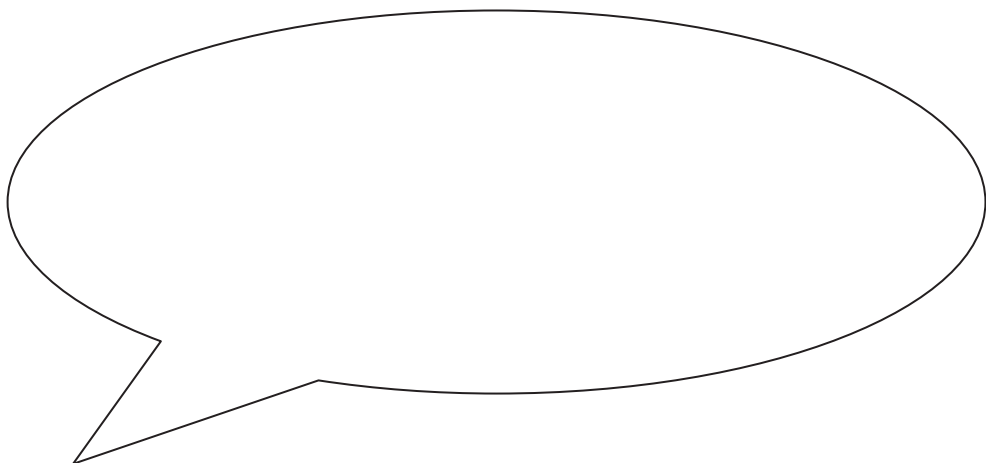
3. Přiřaď svátkům správná data:

Oskar má děti z Vánoc velikou radost. Teď už se na ně bude těšit každý rok, stejně jako vy. Podívejte se jaký dárek by mu udělal největší radost. Přál by si mít kamarádku z pravěku, stejnou jako je on, aby nebyl sám. To by pro něj byl ten nejhezčí dárek.

Jaký vánoční dárek by se líbil vám?

4. Představte si, že si můžete vybrat jen jeden jediný dárek, nebyl by jen tak obyčejný, jako je například panenka, nebo autíčko. Byl by výjimečný, jako například Oskarova kamarádka. Nakreslete ho do své myšlenky.

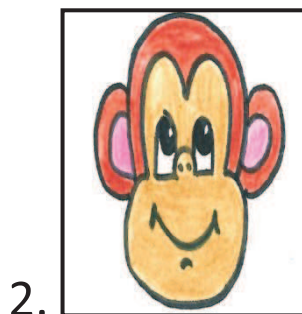
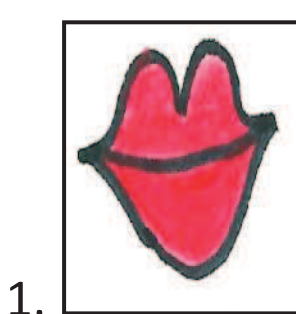

Pracovní list č. 4 – Golem

Řešení

1. Tajenka:

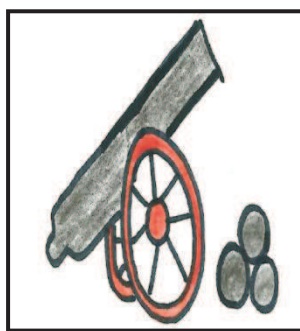
			T				
	1.		P	U	S	A	
	2.		O	P	I	C	E
	3.	O	V	C	E		
	4.	D	Ě	L	O		
5.	L	I	S	T			
6.	B	O	T	A			

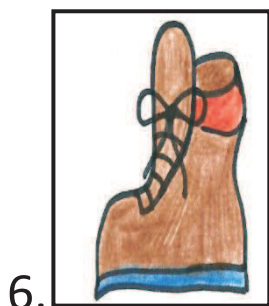
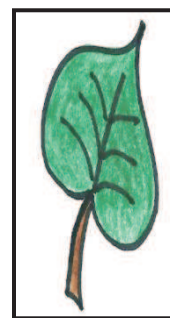
3.

4.

5.

2. Urči, zda je tvrzení pravdivé či nikoliv. Když budeš určovat správně, rozluštíš ukrytou hádanku:

	Pravda	Lež
1. Golem byl vytvořen z hlíny.	R	U
2. Bez kouzelného písku neobživne.	S	A
3. Rabín byl vdovec.	O	B
4. Golem měl velkou sílu.	Í	K
5. Golem vznikl za vlády Ferdinanda I.	D	N
6. Golem byl vytvořen, aby bojoval.	M	L
7. Golem byl zničen, protože mohl být nebezpečný.	Ö	P
8. Golem neuměl lovit ryby.	Z	W

Řešení: RABÍN LÖW

Teda děti, Oskar to zase popletl a potřebuje poradit. V textu se objevuje vždy jedna chyba, pomůžeš jí Oskarovi opravit?

3. Najdi a oprav chyby v textu:

Pověst vypráví o tom, jak učený **Rabín Löw** uhnětl na břehu Vltavy z hlíny Golema.

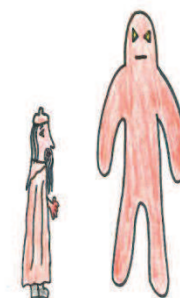
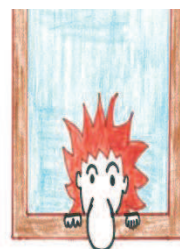
Golem se podobal **člověku**, neuměl však číst.

Rabín Löw ho přivedl do **domu** a představil ho ženě.

Golem obživil vždy, když mu rabín vložil do úst kouzelný **lístek**.

Žena poslala Golema, aby nosil vodu a sama šla na **trh**.

Golem málem zaplavil ulice. Hromadila se v něm obrovská **síla**.

4. Nakresli, jak si asi Rabín Löw představoval Golema:

Pracovní list č. 5 – Jak dostala Macocha své jméno

Řešení

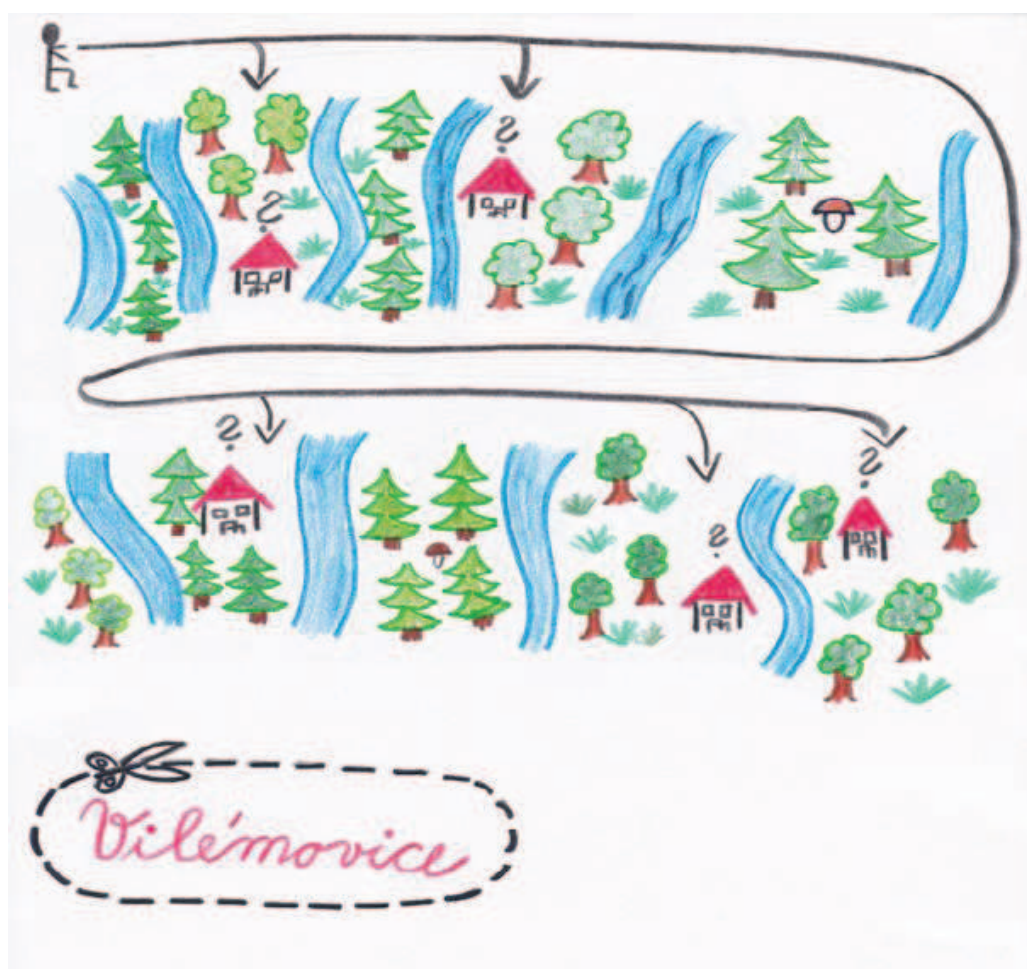

4. Hledání vesnice Vilémovice

Náš malý kamarád Oskar hledal vesnici Vilémovice, ale cestou se ztratil. Pomůžete mu najít tu správnou dědinu.

ŘEŠENÍM JE PŘEDPOSLEDNÍ DOMEČEK

ZNÁZORŇUJÍCÍ VESNICI

Legenda:

Řeka

Vesnice

Les

5. Která z vět je pravdivá

Pomůžete Oskarovi s hledáním pravdivých vět z naší pověsti a vyluštít mu tak hádanku? V hádance se skrývá vlastnost. Dokážeš říct, komu tato vlastnost patřila?

Za pravdivými větami vybarvi příslušné písmeno v řádku. Pokud budeš mít všechny odpovědi správné, vyjde ti tajenka.

Chlapec s otce žili ve vesnici, která se jmenovala Novákovice.	K
Otec nechtěl žít se synem sám, proto si našel novou ženu a pro chlapce matku.	D
Macecha šla s chlapcem k propasti, protože ho měla ráda a chtěla s ním jít na výlet.	T
Macecha neměla chlapce moc ráda, proto se rozhodla, že se ho zbaví.	Ů
V lese se nacházela propast, která byla hluboká, studená a na samé dno ani nedohlédneš.	V
Macecha věděla, že sedlák má rád maliny, proto se vydali s chlapcem do lesa.	S
Macecha chlapce strčila do propasti a rychle utekla.	Ě
Chlapce zachránili stateční dělníci, kteří šli kolem propasti domů.	R
Chlapec vše řekl otci a ten nechal za trest hodit macechu do propasti.	L
Macecha si byla vědoma svého hrůzného činu a ze strachu z trestu sama skočila do propasti.	A

Tajenka: Důvěra – patřila chlapci, který věřil maceše a šel s ní do lesa

1. Která rodina se chová správně?

A máme tady další úkol. Podívejte, Oskar nám zde přichystal 2 texty týkající se rodiny. Jen v jednom textu se však objevuje správné chování všech jejích členů. Správný text označ vybarvením obličeje.

Když přijdu ze školy, maminka mi zkontroluje známky a zeptá se mě, jak jsem se měl. Tatínek je ještě v práci. Pomůžu mamince s nádobím a udělám si úkoly, abychom si mohli jít hrát ven s bráškou. Když přijdeme z venku, převlíkneme se a umyjeme si ruce. Tatínek přichází z práce. Celá rodina večerí jídlo, které maminka připravila.

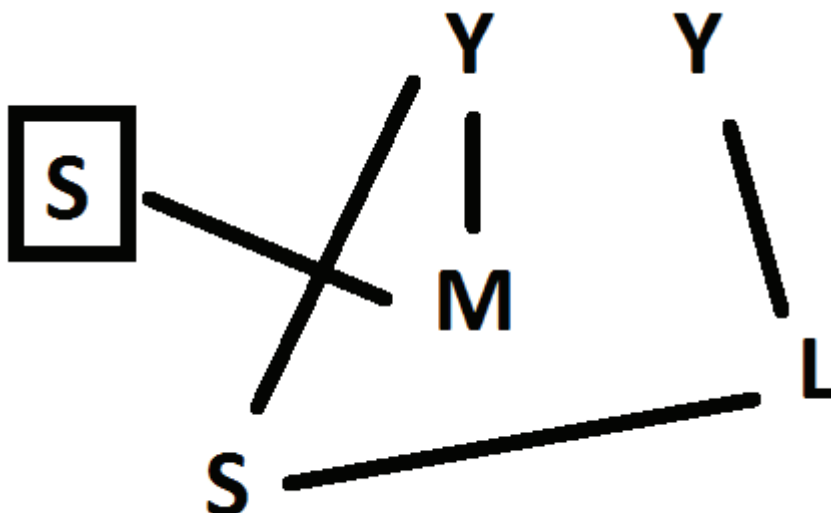
Když přijdu z práce, maminka mi zkontroluje peníze a zeptá se mě, jak jsem se měl. Tatínek je ještě ve škole. Mamince s ničím nepomáhám, jen si udělám pohodlí. Bráška běhá celý den venku, nechodí ani na oběd. Tatínek přichází ze školy až večer, maminka mu nadává za špatné známky.

Pracovní list č. 6 – Smysly

Řešení

1. Zapiš písmena, jak jdou po sobě do rámečku:

S	M	Y	S	L	Y
---	---	---	---	---	---

2. Básnička plná smyslů:

Byl vám jeden malý

ten měl , jako hrom.

Slyšel každou ,

jak jí kručí v bříšku.

Kousek by si dala,

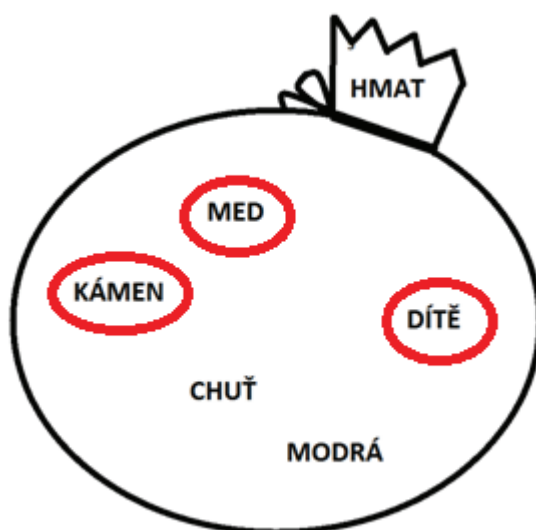
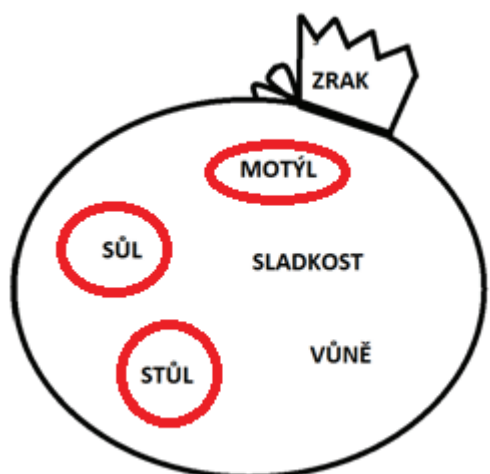
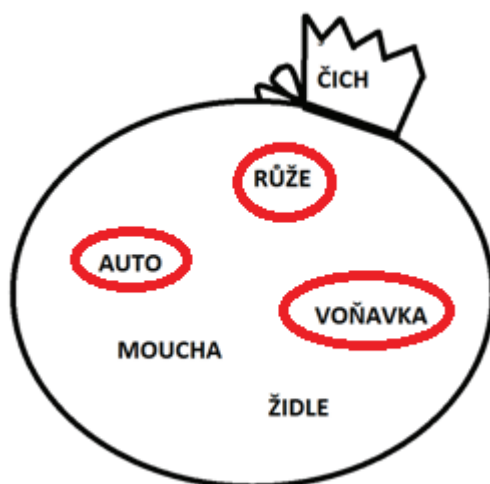
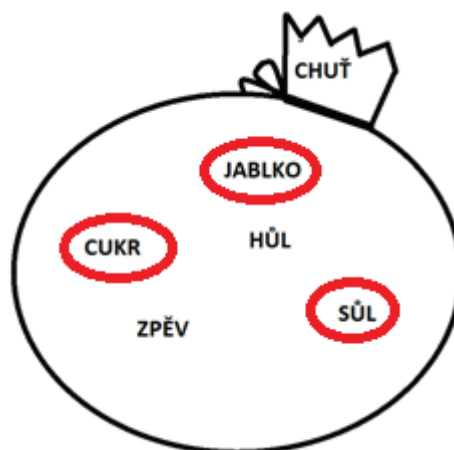
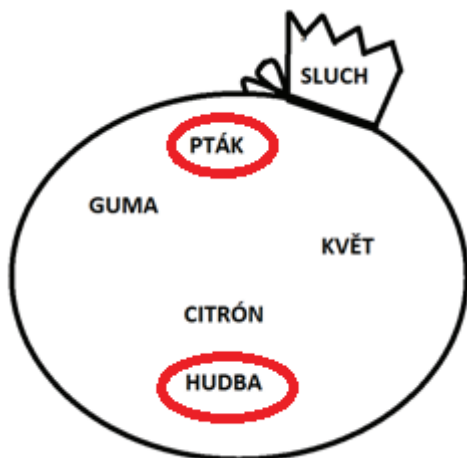
jen kdyby ho ucítla.

Vypiš rýmy:

SLON a HROM

MYŠKU a BŘÍŠKU

3. Zakroužkuj v jednotlivých pytlích, co můžeš vnímat daným smyslem. Správné odpovědi zakroužkuj

4. Vyber z tabulky smysl, který Oskar v daném obrázku využívá a zapiš jej do rámečku

HMAT

CHUŤ

ZRAK

ČICH

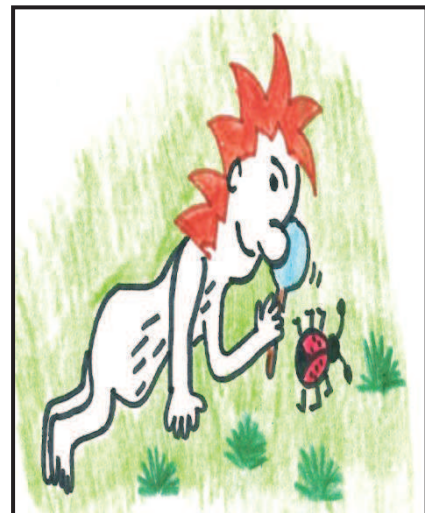
ČICH

CHUŤ

HMAT

ZRAK

Příloha č.2- ukázka ankety

Anketa pro žáky

1. Která hodina se ti nejvíce líbila?

- a) Bajky
- b) Horymírův skok
- c) Svátky
- d) Golem
- e) Jak dostala Macocha své jméno
- f) Smysly

2. Proč se ti líbila právě tato hodina?

- a) Bavili mě hry
- b) Líbili se mi cvičení v pracovních listech
- c) Mohli jsme pracovat společně
- d) Jiné :

3. Byla nějaká hodina, která se ti nelíbila?

- a) Ano (která) :
- b) Ne

4. Co ses díky hodinám s Oskarem dozvěděl nebo naučil nového?

.....

.....

.....

5. Chtěl by si ještě někdy další hodinu s Oskarem?

a) Ano

b) Ne

Příloha č.3 - ukázky vypracovaných pracovních listů

A máme tu děti druhou bajku. Jmenuje se krabí a jeho matka. Vy už číst umíte, ale náš malý kamarád Oskárek ne. Proto porozumí textu pouze díky vám.

4. Nakreslete do rámečku obrázky podle toho, co se v textu odehrává.

Krab žil se svou matkou na dně moře. Matka byla na svého syna velmi pyšná, ale ustavičně ho nabádala, aby byl ještě lepší.

Jednoho rána si všimla, že její malý krab běží po mořském dně bokem, stejně jako ostatní krabi.

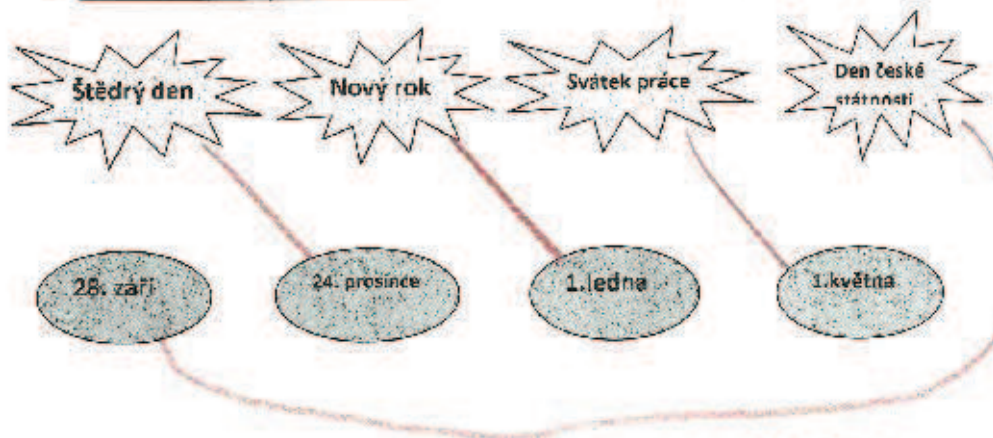

„Byla bych ráda, kdybys chodil rovně,“ řekla mu. „Vypadalo by to lépe.“

„Budu matko, ale až mi ukážeš, jak,“ odpověděl jí syn. Krabí matka to zkusila, ale zjistila, že jinak než bokem chodit neumí.

Poučení: Nikoho nelze kritizovat za to, za co nemůže.

3. Přiřaď svátkům správná data:

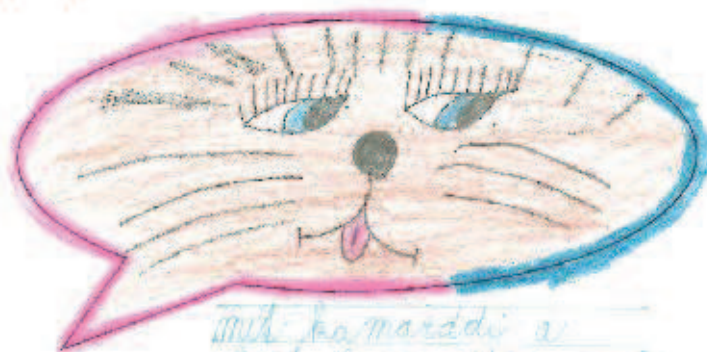

Oskar má děti z Vánoc velkou radost. Teď už se na ně bude těšit každý rok, stejně jako vy. Podívejte se jaký dárek by mu udělal největší radost. Přál by si mít kamarádku z pravěku, stejnou jako je on, aby nebyl sám. To by pro něj byl ten nejhezčí dárek.

Jaký vánoční dárek by se líbil vám?

4. Představte si, že si můžete vybrat jen jeden jediný dárek, nebyl by jen tak obyčejný, jako je například panenka, nebo autíčko. Byl by výjimečný, jako například Oskarova kamarádka. Nakreslete ho do své myšlenky.

Milí kamarádi a
vlastního pes šel na váno
radě byl y po šoku

Pracovní list č. 3 – Svátky

1. Přečti si krátký text o Vánocích a doplně vynechaná slova, která ti Oskar připravil do nabídky:

Na Štědrý den pod stromečkem objevil jsem krásný dar. Rodina je pohromadě, kapr stále ve vaně, všichni už se těšíme, až půjdeme na saně. Postavíme sněhuláka, a i když nám roztaje, toto byly krásné svátky, tak ať to tak zůstane!

Nabídka: dar, sněhulák, stromečkem, saně, rodina, vaně, kapr, zůstane

2. Našli ve větách ukrytá slova, která se týkají Vánoc:

Příklad: Malé zvířátko **ledy** nepřeskočilo.

Maminka **právila**, že nás má ráda.

Před dovolenou musím povoz **dobarvit**.

Detektiv **prohledá** rekreační chatu.

Komtesa **láteřila** na služebnou.

Sokol **ováce** nechtěl.

Ten kuchař je mistr **omáček**.

2. Urči, zda je tvrzení pravdivé či nikoliv. Když budeš určovat správně, rozluštíš ukrytou hádanku.

1. Golem byl vytvořen z hlíny.
2. Bez kouzelného písku neobživne.
3. Rabin byl vdovec.
4. Golem měl velkou sílu.
5. Golem vznikl za vlády Ferdinanda I.
6. Golem byl vytvořen, aby bojoval.
7. Golem byl zničen, protože mohl být nebezpečný.
8. Golem neuměl lovit ryby.

PRAVDA Lež

R	U
S	A
O	B
Í	K
D	N
M	L
Ö	P
Z	W

Řešení: RABIN LÖW

Teda děti, Oskar to zase popletl a potřebuje poradit. V textu se objevuje vždy jedna chyba, pomůžeš ji Oskarovi opravit?

3. Najdi a oprav chyby v textu:

Pověst vypráví o tom, jak učený Rudolf II. uhnětl na břehu Vltavy z hlíny Golema.

Golem se podobal čertovi, neuměl však číst. Rabin Löw ho přivedl do města a představil ho ženě.

Golem obživil vždy, když mu rabin vložil do úst kouzelný práček.

Žena poslala Golema, aby nosil vodu a sama šla na procházku.

Golem málem zaplavil ulice. Hromadila se v něm obrovská zloba.

Pracovní list č. 4 – Golem

1. Tajenka:

		T				
1.		F	U	S	A	
2.		O	P	I	C	E
3.	O	V	C	E		
4.	D	E	L	O		
5.	L	I	S	T		
6.	B	O	T	A		

